

nt

naš tednik

LETO XXXI — Številka 3 18. januarja 1979 Cena 4.— šil. (5 din)
Poština plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Klavzura zvezne vlade in južna Koroška

Na zadnji klavzuri zvezne vlade (verjetno zadnji pred volitvami, predloženi na maj) je bila ena od tem tudi gradnja nove tovarne celuloze v Nižji Avstriji. Kajti Avstrija letno importira sulfatno celulozo v vred-

nosti ene milijarde šilingov. Sulfatni celulozi pripisujejo tudi boljše prihodnost kakor sulfidni celulozi. Načrti predvidevajo, naj bo to tovarno gradila podržavljena VÖEST, ki ima izkušnje pri gradnji podob-

nih projektov v Afriki in Aziji. Financirale naj bodo ta projekt predvsem podržavljene banke ter lesno gospodarstvo pod okriljem rafajznovk, udeležilo naj bi se projekta tudi državno gozdarstvo (Bundesforste) z 200 milijoni na osnovnem kapitalu.

Ceprav vlada v Avstriji vedno veliko veselje, — navadno že v štadiju poizvedovanja potreb in načrtovanja —, se množijo že sedaj kritični glasovi. Kajti projekt bi stal okoli 3 milijarde, novih delovnih mest pa bi bilo le pičlih 400, s tistimi v gozdarstvu pa 500. Torej bi novo delovno mesto stalo okoli 6 milijonov, kar je mnogo preveč. Razen tega bi ta obrat, če bi hotel racionalno producirati, proizvajal letno 200.000 ton sulfatne celuloze, akoravno v Avstriji potrebujejo le 120.000 ton. Torej bi bilo ostalo celulozo treba eksportirati, vendar na mednarodnem tržišču bi bil avstrijski produkt predrag.

V polemiko okoli tega projekta sta se vključili koroška ÖVP in FPÖ, ki sta hoteli, da naj deželni glavar Wagner na klavzuri intervenira v prid koroškega gospodarstva. Šlo je za vprašanje, ali ima Wagner na Dunaju, v celovavstrijski SPÖ, dovolj vpliva in moči, da bi od tega načrtovanega projekta profitirala tudi Koroška. — No, izkazalo se je, da strokovnjaki vedno bolj dvomijo v ta projekt, na drugi strani pa za južno Koroško tudi srednjeročno ni videti projekta, ki bi omilil daleč nadpoperčno brezposelnost. Socialni minister Weissenberg je namreč dejal, da je brezposelnost kritična od treh odstotkov naprej. V Avstriji znaša ta brezposelnost sicer le dva procenta, na Koroškem že štiri, na južnem Koroškem pa zopet še enkrat toliko — osem procentov.

Ena sama lastovka v tej zimi brezposelnosti: tovarna akumulatorjev Jungfer na Bistrici v Rožu bo začela proizvajati baterije za volkswagenov golf. To bo prineslo 50 novih delovnih mest in jih bo tovarna imela potem skupno s prodajnimi postajami 500.

Ravno primer tovarne Jungfer kaže, kakor smo že večkrat zapisali, da manjka na južnem Koroškem večji obrat, ki bi proizvajal tehnično zahtevne finalne produkte, torej produkte, ki gredo potem neposredno v prodajo. Od štirih večjih obratov na dvojezičnem ozemlju — tovarna ivernih plošč Leitgeb v Sinči vasi, tovarna celuloze v Rebrci, tovarna železa in žic (bivša Kestag) v Borovljah ter tovarna akumulatorjev Jungfer v Bistrici — je ravno slednja zaradi dobrega inženiringa in zaradi proizvodnje dokončnih produktov gospodarsko najbolj zdrava. V Borovljah skušajo postopoma produkcijo preusmeriti, vendar je tamkajšnja tovarna ena najmanjših v podržavljenem koncernu VÖEST.

Državni tajnik Adolf Nußbaumer je ravno v sredo imenoval ponovno tudi južno Koroško kot področje, kateremu je treba s primernimi ukrepi gospodarsko pomagati. Čas bo, da sledijo tudi dejanja.

Važni termini za volitve 1979

Vollni imeniki so prvi dan na vpogled (na vpogledu so 10 dni do 30. 1. 1979)	21. 1. 1979
Končni termin za vložitev volilnih predlogov občinski volilni oblasti	2. 3. 1979
Končni termin za imenovanje volilnih prič	15. 3. 1979
Volitve	25. 3. 1979
Aktivno in pasivno volilno pravico za občinske volitve 1979 imajo vse osebe, ki so na dan 1. januarja 1979 dopolnile 19. leto.	

Uvodnik

Samostojno na občinske volitve

Le nekaj tednov nas še loči od naslednjih občinskih volitev, ki bodo 25. marca tega leta. Vse nastopajoče stranke so že predstavile svoje programe, pa tudi Narodni svet koroških Slovencev je objavil svoje predstave za občinske volitve: podprli bomo povsod samostojne liste! Formulacija je kratka in jasna, zato jo naše prebivalstvo tudi zadoštuje, da bi bili iniciativni edinole v gospodarstvu, svojega človeka moramo postaviti tudi v vsakodnevnem političnem življenju. Najboljšo priložnost za to imamo prav v občinah, ko ne gre prav za „veliko“ politiko, pač pa lahko v majhnem dokazujemo, da znamo tudi v velikem zastopati interese vseh tistih, ki nam zaupajo.

Vseavstrijske stranke našim težnjam iz prozornih razlogov nasprotujejo. Vsi primeri v drugih manjšinskih področjih Evrope namreč kažejo, da se narodnostne manjšine politično obdržijo le do tedaj, dokler so sposobne oblikovati svojo neodvisno, za manjšino najboljše politiko. Vse tiste manjšine pa, ki jih je večinski narod uspel postaviti pod politično skrbstvo, so danes le še več ali manj folkloristične „posebnosti“ neke pokrajine. Koroški socialistični dnevnik si tudi po vsej verjetnosti predstavlja pod „integracijo“ le politično skrbstvo, kajti sicer ne bi mogel v isto vrsto postaviti besede kot sodelovanje in sporazumevanje. Mar slovenski mandatarji na samostojnih listah ne dokazujejo dnevno, da so z sodelovanjem, sporazumevanjem in integracijo v avstrijsko družbo? Mar je predpogoj za vse imenovane vrline, da nam v bodoče stranke (SPÖ, ÖVP, FPÖ, KPÖ) imenujejo naše voditelje?

Narodni svet koroških Slovencev pravi nadalje v svojem stališču glede občinskih volitev, da bomo podpirali samostojni nastop povsod tam, kjer to zahtevajo krajevni faktorji. Prav iz tega stavka veje globoko spoznanje, naj manjšinsko politiko ne določajo centrale v Celovcu, marveč naj bo vsaka izpoved, vsako stališče rezultat hotenja našega človeka v občinah dvojezičnega ozemlja. Veseli nas, ko vidimo, da se naš človek tudi politično prebujajo. Samostojnih list bo pri teh občinskih volitvah več, kot jih je bilo leta 1973. Veseli nas, da je tudi marsikdo od tistih, ki so doslej nastopali na listah večinskih strank spoznal, da mora vzeti v svoje roke. In veseli nas, da naš človek vse bolj kritično presoja tudi delo tistih koroških Slovencev, ki so se odločili za kandidature na večinskih strankah.

Ko gledamo torej na priprave za občinske volitve, nismo malodušni. Vemo pa, da nas čaka še mnogo dela, če hočemo uspeti.

Je Rebrca kamen spotike zaradi varnosti? - FPÖ hoče novelo zakona

Sedem mesecev negotovosti za delavce tovarne celuloze v Rebrci: vendar še vedno niso našli izhoda, prevladujejo sumnje, se vrstijo obravnave pred sodiščem ter pogajanja in posvetovanja na političnem parketu. Informirani opazovalci menijo, da se množijo znaki, da bo jugoslovanski udeležbi in s tem delovnim mestom v tem prostoru namenjena ista usoda kot leta 1970 tovarni Gorenje, ki je hotela v Pliberku postaviti podružnico.

Za FPÖ pomeni jugoslovanska udeležba v Rebrci očitno faktor nevarnosti. Kajti deželni strankin tajnik in kandidat za državni zbor dr. Jörg Haider je dejal, da odgovorni zaradi težavnega položaja rebrške tovarne ne smejo stisniti repa med noge. Argumenta, ki so ga doslej zagovarjali vsi strankini predsedniki (torej tudi Ferrari), namreč da gre za privatni obrat, na katerega ni možno vplivati, Haider ni pustil veljati. Zahteval je,

naj koroški zakon o nakupu zemljišč po inozemcih iz leta 1973 čim prej novelirajo ter ga prilagodijo varnostno-političnim aspektom. Inozemski kapitalni udeležbi naj bi dali dovoljenje le tedaj, če varnost in neodvisnost v obmejnem kraju ne bosta omejeni. Tako daleč Haider.

Lahko bi zavrnili Haiderjevo zahtevo kot nevrozo v zvezi z njegovimi prizadevanji, da bi se kot Nekorošec čim bolj profiliral med nacionalnimi volilci. Lahko bi zavrnili in osmešili Haiderjev strah s protivprašanjem, če se morda boji, da bodo Jugoslovani pustili izdelovati v Rebrci morda puške in topove iz lepenke (Pappendeckel). Gre za več: smo ravno na začetku leta 1979. Drugo leto bo prineslo spet plebiscitni jubilej. In že se slišijo glasovi in zahteve po ponovni Abstimmungsspende. Eno od „daril“ je bilo ob zadnjem jubileju 1970 tudi onemogočitev tovarne Gorenje pri Pliberku.

Že večkrat smo pisali, kako dobijo besede, s katerimi opisuje koroško časopisje položaj na južnem Koroškem, docela drugo noto. Na konkretnem primeru Rebrce: vsak, ki mu je usoda tamkaj zaposlenih ter celotnega južnokoroškega prebivalstva — ne glede na narodno pripadnost — pri srcu, vidi šansa za obstoj tovarne, če bi se udeležilo jugoslovansko podjetje in s tem tudi odvzelo večino skrbi s prodajo celuloze. V po nakladi velikem malem formatu pa je bilo brati, da obstaja šansa, da Jugoslovani udeležbe ne dobijo. Kakšna perverzno, kakšna protinarnost uporabljaja pojmov! — Vendar tipična za Koroško. Beseda „šansa“ vendar pomeni izgled na nekaj pozitivnega. Odkdaj naprej pa je nezaposlenost nekaj pozitivnega? Na Koroškem gredo ure drugače...

Zastopnika deželne vlade Leopold Wagner ter Hans Schober sta se v torko ponovno pogajala z lastnico Erkerjevo. Dežela je obnovila svojo ponudbo, da skupno s sredstvi države nudi 35 milijonov, če Erkerjeva prvič sama prispeva 25 milijonov lastnih sredstev ter drugič dovoli vpogled v poslovne knjige in tretjič garantira delovna mesta.

Šmarjeta, Galicija:

Samostojen nastop tudi tokrat

V Šmarjeti v Rožu bo pri občinskih volitvah 25. marca nastopila ter prosila za zaupanje tudi samostojna lista — pod oznako „Enotna lista Šmarjeta — Einheitsliste St. Margarethen“. Prvi kandidat je Janez Korenjak, pd. Jančič, kmet iz Treblenj. Korenjak, ki je tudi poslovodja šmarješke Posojilnice ter zadruga, je že dolga leta mandatar na samostojni listi. Na drugem mestu kandidira Rozi Wernig, kmetica, ki skupno s možem vodi lastni camping „Rož“ v Kočuhi. S to formacijo gre Enotna lista Šmarjeta močno okrepljena v volilni boj.

Jože Urank, pd. Kavh, kmet iz Encelne vasi, ki je bil do sedaj odbornik na samostojni listi v občini Galicija, bo to ostal tudi naprej: pri volitvah 25. marca kandidira samostojna lista pod imenom Enotna lista Galicija. Občinski odbornik Urank se hoče tudi v naslednji periodi — skupno s številnimi drugimi mandatarji, izvoljenimi na samostojnih listah, boriti za pravičnejšo politiko v občinskih sobi, od vprašanj potov in cest, preko raznih dovoljenj vse tja do poštene razdelitve občinskih dohodkov ter njih smotrne uporabe, pa tudi v boju za narodnostno enakost ne bodo prenehali.

Enotna lista tudi v Šentjakobu

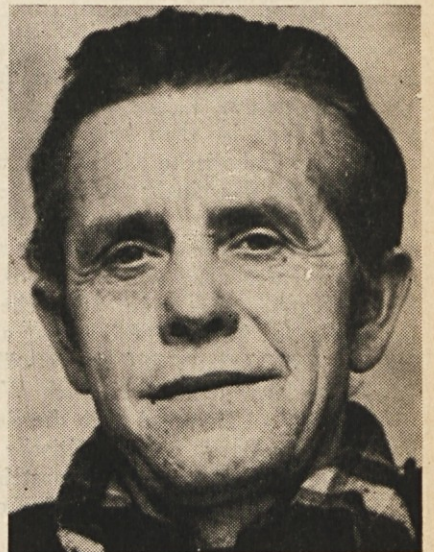
Na krajevnem sestanku v Šentjakobu v Rožu so krajevni zaupniki obravnavali zadržanje pri občinskih volitvah 25. marca letos. Nositelj liste bo tudi tokrat Mihi Antonič, član občinskega predstojništva (v Šentjakobu imajo Slovenci na samostojni listi tri mandate). Z veliko večino so preimenovali ime dosedanje liste v „Enotno listo Šentjakob“. Argumentov za preimenovanje je bilo več: doslej je namreč slovenska lista v skoro vsaki občini imela drug naziv — s posledico, da niti informirani domačini niti informirani odborniki v osrednjih organizacijah niso mogli in ne morejo v hipu imenovati točnega imena posameznih samostojnih list. Predvsem pa je vlek vzgled: EL Pliberk je namreč po volilnih in mandatnih najmočnejša samostojna lista na dvojezičnem ozemlju (sedem mandatov, dva člana v občinskem predstojništvu). O nadaljnjih kandidatih ter o programu šentjakobske Enotne liste bomo poročali v eni od naslednjih števil NT.

Janez Korenjak

Rozi Wernig

Prvi kandidat v Galiciji Jože Urank, pd. Kavh

Kampučija - Vietnam: pravi boj se šele začel

Zahodne agencije, katerih dopisniki so se zbrali v obmejnem mestu Araningpradet, poročajo, da na vsem ozemlju Kampučije oživljajo boji med četami zakonite vlade in invazijskimi silami. Značilnost teh bojev je hiter napad in bliskovit umik.

Agencije Reuter, UPI in AP poročajo, da je glavno mesto provinca Pursat še vedno v rokah vladnih čet in da so vietnamska letala z bombami zasula to provincijsko središče. Prihajajo tudi poročila o bojih okrog drugega največjega mesta Batambang, ki so ga v četrtek zavzele vietnamske oklepne kolone in sile nacionalnega revolucionarnega sveta. Vojaški strokovnjaki menijo, da med oklopnimi enotami in pehoto invazijskih sil ni prave koordinacije: oklopniki so se pognali naprej, žepe odpora pa pustili, da jih očisti pehota.

Tudi s področja Kompong Som prihajajo vesti o tem, da močnejše enote legalne vlade napadajo invazijske sile. Kompong Som je edino pristanišče, preko katerega je prihajala kitajska pomoč Kampučiji, in „okno v svet“ zaledja „Slo-novega pogorja“, kjer je po vsem videzu glavnina vladnih čet.

V Araningpradetu je slišati v oddaljenosti 10 km topovski dvoboj in streljanje iz lahkega orožja. Nenadoma so oživeli tudi spopadi na območju mesta Pojpet in pri mestu Sisofon. V Pojpetu je 300 do 400 ranjenih „rdečih Khmerov“, ki čakajo, da jih bodo evakuirali v Tajsko. Tajski rdeči križ je že dobil navodilo, naj poskrbi za ranjenec.

Agencija AP poroča, da je vojna mornarica (torpedni čolni) ostala v svojih prejšnjih oporiščih v Siamskem zalivu, da je v zvezi s štabom vladne vojske in da pomaga pri preskrbi njenih enot.

AFP poroča iz Pekinga, da je podpredsednik kampučijske vlade leng Sary v razgovoru z japonskim veleposlanikom potrdil, da Pol Pot, Khieu Samphan in Nuon Neach v notranjosti Kampučije organizirajo odpor. Povedal je tudi, da se bo sam vrnil v Kampučijo, kakor hitro bo opravil svoj posel v Pekingu.

Radijska postaja v Phnom Penhu je potrdila, „da so povsod po gozdovih oživeli boji“, in pozvala „odpadnike (čete zakonite vlade), naj se pridružijo narodu pri obnovi dežele“. Nova oblast v Phnom Penhu pravi, da je vse ozemlje pod njeno kontrolo.

Laos bo v kratkem poslal veleposlanika Kamphana Vilachita v

Phnom Penh. Novi režim v Phnom Penhu je pozdravila tudi Angola. Agencija nacionalnega revolucionarnega sveta SPK pa je sporočila, da ta svet kontrolira vse ozemlje Kampučije in da je zato zasedanje varnostnega sveta, ki razpravljajo o Kampučiji, kršitev pravic khmerskega ljudstva do samoodločbe in grobo vmešavanje v notranje zadeve Kampučije.

„Rdeči Khmeri“, ki so prebežali na tajsko ozemlje, zatrjujejo, da uporabljata vietnamska armada enote nacionalnega revolucionarnega sveta zgolj kot vodiče in prevajalce.

Tanjug poroča iz Djakarte, da je indonezijska javnost v celoti podprla zahtevo zunanjih ministrov

ASEAN, da se tuje čete takoj umaknejo iz Kampučije.

Italijanska generalna konfederacija dela CGIL (pod vplivom KPI), je zahtevala takojšen umik vietnamskih čet iz Vietnama, medtem ko so reakcije iz KPI bolj nedoločene, posplošene in dvoumne. Tudi italijanski socialisti so brez odlašanja in rezerv obsodili vietnamsko intervencijo v Kampučiji.

Neuvrščene države so v ponedeljek predložile varnostnemu svetu OZN svoj predlog, kako naj bi

ta najvišji organ za vprašanja miru in varnosti odgovoril na pritožbo vlade Demokratične Kampučije zaradi vojaške invazije iz Vietnama. Najpomembnejši stališči iz predloga skupine neuvrščenih držav sta: zahteva, da takoj ustavijo ogenj in vse sovražnosti ter da se iz Kampučije umaknejo vse tuje sile, pa nalog generalnemu sekretarju OZN, da predloži poročilo VS o tem, kako uresničujejo sklep varnostnega sveta o Kampučiji.

Trst: Slovenska skupnost o trenutnem političnem položaju

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na seji dne 27. decembra obravnaval trenutni politični položaj s posebnim poudarkom na stališča političnih sil do osnovnih zahtev Slovencev po uveljavitvi enakopravnosti na vseh področjih in ravnih javnega življenja.

Pri tem je ugotovil, da vsedržav-

ne stranke ustavnega loka, vključno PLI, načelno ne nasprotujejo posebnim zaščitnim ukrepom v korist slovenske narodne manjšine v deželi Furlaniji-Juljski krajini, oziroma da so se iste sile v ta namen obvezale tako na ravni pokrajinske uprave v Trstu kot samega deželnega odbora v zadevnih programskih izjavah, da bodo na pristojnih mestih zagovarjale odobritev omenjenih ukrepov.

V zvezi z zadnjimi sprejemi enotne slovenske delegacije pri najvišjih predstavnikih države, vlade in parlamenta v Rimu gre vsekakor omeniti izvajanja ministrskega predsednika Giulia Andreottija, da bo vlada v prvih mesecih leta 1979 lahko že kaj konkretnega naredila v smeri globalne zaščite, če bo v okviru posebne komisije prišlo do tega časa do kakšnih splošnih skupnih zaključkov, sprejemljivih za vse prizadete strani.

V tem pogledu nečemo biti ne optimisti ne pesimisti, ampak realisti. Čut za politično stvarnost v državi narekuje, da skrbno spremljajo razvoj vseh dogodkov in upoštevajoč dosedanje izkušnje, da ne zapadejo za to priložnost ustvarjenemu ozračju, ki se lahko izkaže kot samo sebi namen in ne kot odraz resnično spremenjenih odnosov in naklonjene politične volje pristojnih državnih in krajevnih dejavnikov.

Ne gre dvomiti, da so vladni
(Dalje na 5. strani)

Leto otroka

Deklaracija o pravicah otroka

PRVO NAČELO

Otrok naj bi bil deležen vseh pravic, navedenih v tej deklaraciji. Otrokom je treba brez izjeme omogočiti, da so deležni vseh pravic ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, nacionalno ali socialno poreklo, premožnost, rojstvo in druge okoliščine otroka ali njegove družine.

DRUGO NAČELO

Otrok naj bo deležen posebne zaščite, omogočiti mu je treba zakonske in druge olajšave, da se lahko razvije fizično, mentalno, moralno in družbeno na zdrav in normalen način v svobodnih razmerah in dostojan-

stvu. Zakoni, ki jih sprejemamo, naj bodo usmerjeni k cilju, da kar najbolj koristijo otrokom.

TRETJE NAČELO

Otrok mora imeti od rojstva pravico do imena in državljanstva.

ČETRTO NAČELO

Otrok mora biti deležen zaščite. Imeti mora pravico, da raste in se razvija v zdravih razmerah s ciljem, da njemu in materi posvečamo posebno skrb in zaščito, ki vključuje posebno nego pred rojstvom in po njem. Otroku ima pravico do posebne ustrežne prehrane, stanovanja, razvedrila in zdravstvenih storitev.

PETO NAČELO

Otrok, ki je zaostal tako telesno, mentalno kot socialno, mora biti deležen posebne nege, vzgoje in skrbi, ki jih zahtevajo takšne posebne okoliščine.

ŠESTO NAČELO

Otroku sta potrebna ljubezen in razumevanje, da bi se vsestransko in skladno razvil. Če je le mogoče, naj raste ob skrbi in z odgovornostjo staršev, v vsakem primeru pa v ozračju naklonjenosti ter materialne in moralne varnosti. Otroku v prvih letih življenja ne sme biti ločen od matere, razen v izjemnih primerih. Družba se mora zavzemati za to, da posveča posebno skrb otrokom brez družin in tistim, ki nimajo sredstev za preživljanje. Pomagati jim je treba z denarjem, predvsem družinam z več otroki.

Aus dem Wilajet Kärnten

Das Verbrechen Roms besteht also mit anderen Worten darin, daß es Österreich schützt; denn die politische Einigung des deutschen Volkes hat doch die Vernichtung der Großmacht Österreich zur Voraussetzung. Und dieser Mann war in Landesdiensten in Kärnten! Vollauf bestätigt wird diese Darlegung durch die Worte, die der Führer der Alldeutschen, Schönerer an die Versammlung aus der Ferne richtete: Los vom schwarzen Rom! Denn Bismarck sagte unter anderem, daß die nationale Staatenbildung in den Fundamenten hauptsächlich von 2 Parteien bedroht wird und „gefährdet ist“. Gemeint sind Rom und Sozialdemokratie. Der Erzfeind der alldeutschen Bewegung wäre also Rom! Aber wie kann dieses schwache Rom, dieser schwache Greis Pius X. von seinem Gefängnis im Vatikan aus eine so mächtige Bewegung hemmen? Welche Mittel stehen ihm denn zur Verfügung?

Es gibt eben eine katholische, romtreue Kaiserdynastie Habsburg, es gibt einen katholischen Kaiserstaat in Europa, es gibt Millionen von Völkern, welche treu zu Rom, deshalb aber auch treu zu Kaiser und Reich halten. Im Herzen guter Katholiken ist eben kein Platz für alldeutschen Hochverrat. Die katholische Kirche gibt nicht zu, daß das nationale Element das einzig staatenbildende ist, die katholische Kirche verwirft und verdammt das Prinzip der gewaltsamen Entnationalisierung. Deshalb müssen die Alldeutschen instinktiv rufen „Los von Rom“. — Daß also die Los-von-Rombewegung eine rein politische, ja hochverräterische Bewegung ist, ist demzufolge über alle Zweifel erhaben. — Hat es doch gerade auf der erwähnten Versammlung in Wien der Anwalt Dr. Friedrich Waneck offen ausgesprochen: „Gott sei Dank sei auch die Reformation wie die Los-von-Rombewegung eine politische Bewegung gewesen“. Man täte den Los-von-Romaposteln das größte Unrecht, wollte man ihnen etwa religiöse oder gar österreichisch-patriotische Motive unterschieben. Wenn der Pastor von Laibach, Hegemann eine Broschüre gegen die Gottheit Christi schreibt, die wegen ihrer Lästereien confisciert werden mußte, wenn Pastor Mahnert sich bei der Sonn-

wendfeier in Müzzuschlag und beim Weihnachtsfamilienabend in Villach für Wodan und Freia begeistert etc. etc., so ist das nicht Religion sondern platter Atheismus und abgeschmacktes Heidentum.

Wenn ferner Pastor Mahnert von Leibnitz auf dem Reformationsfest 1904 mit cynischer Offenheit erklärt, daß er „für jenes größere Vaterland, Alldeutschland“ kämpfe, (Bonifaciuskorrespondenz 1911 S. 226) wenn des weiteren die 22. Wartburgnummer 1910 dem verstorbenen Pastor Riesner von Teplitz nachruft „An der Zukunft, an dem Werden Alldeutschlands, hat glaubensstark er still gebaut“, so können wir darin beim besten Willen keinen österreichischen Patriotismus, sondern nur alldeutschen Hochverrat erblicken.

Oder wollen wir es vielleicht vom österreichischen Standpunkt aus billigen, wenn der Gustav-Adolf-Verein nach Österreich 400 reichsdeutsche Pastoren importiert, die mit Deutschland den regsten Verkehr unterhalten und die z. B. Familienabende mit dem gewiß nicht österreichischen Bismarcklied oder der „Wacht am Rhein“ schließen? — (Bonifaciuskorrespondenz 1910 S. 122).

Ist so der Ruf „Los von Rom“ eine echt deutsche Tat, so ist zweifellos der Ruf „Hin zu Rom“ eine echt österreichische Tat. Es war also der gewaltige eucharistische Kongreß in den Septembertagen 1912 eine echt österreichische Tat, da der offizielle Vertreter des heiligen Vaters, der Kardinallegat von Rossum, im Angesicht Wiens und des Kaisers, im Angesicht der österreichischen Völker die Worte ausrief: Es geht ein Ruf durch Österreich „Los von Rom“: Laßt uns diesem Streitruf den Ruf entgegenhalten: „Hin zu Rom“. Unser erlauchter Kaiser handelte durchaus österreichisch, wenn er diesen Weltkongreß mit wahrlich kaiserlichem Glanz umgab. Wenn nun Reichsratsabgeordneter Malik auf der „Los von Rom“ Versammlung am 15. September in Wien im Hinblick auf die Vorgänge am Burgerring, wo das gesamte kaiserliche Haus Habsburg, umgeben von zahllosen Völkerscharen Österreichs und der ganzen Welt demütig dem Zentralgeheimnis der katholi-

schen Religion huldigte, in den Kampfesruf ausbrach „Heil Alldeutschland“, wie das „Alldeutsche Tagblatt“ vom 18. September 1912 berichtete, so ist das nur ein Beweis dafür, daß die „Los von Rom“ Bewegung in Österreich ein offen an den Tag tretender Hochverrat ist. Diese „Los von Rom“ Bewegung ist auch gar nicht zu unterschätzen, denn seit 1898, da sie einsetzte bis auf heute gibt es 65.635 Apostaten.

Hiemit glauben wir das Wesen und die Tendenzen der deutschradikalen und deutschfreisinnigen, besonders aber der alldeutschen Parteien Österreichs zur Genüge charakterisiert zu haben. Der Vollständigkeit halber müssen wir in kurzen Worten auf Parallelbewegungen unter anderen Völkern hinweisen. Vor allem kommen hier die Magyaren in Betracht. Es ist eine geschichtliche Tatsache, daß die Magyaren nie warme Freunde Österreichs waren. Sollen wir vielleicht daran erinnern, daß sie öfters gemeinsame Sache machten mit dem einstigen Erbfeind Österreichs, mit der Türkei? — Ungarn mußte zu wiederholtenmalen unterworfen werden.

Seit 1867 magyarisiert nun Ungarn seine Völker in der brutalsten Weise. Österreich hatte taube Ohren für die geknechteten Völkerschaften und in die Welt drangen nur vereinzelte Notschreie der geknebelten Nationen. Österreich konnte nicht reden, denn es tat ja verabredetermaßen dasselbe hüben, was die Magyaren drüben. Was wollen denn eigentlich die Magyaren?

Der Rebellenführer Kossut hat um die Mitte des vorigen Jahrhunderts schon von einer Balkanföderation mit Ungarn an der Spitze und mit Ausschaltung Österreichs geträumt und dieses Programm hat vor einem Jahrzehnt der Kossutist Hoitsy in seinem Werk „Großungarn“ neuerdings entwickelt, stellt aber als Bedingung für dessen Gelingen die rascheste Magyarisierung aller nichtmagyarischen Nationalitäten und die Gründung einer nationalen Dynastie auf.

(Dalje prihodnjič)

Sodni postopki še do leta 2000, vendar brez obsodb

Nacistični zločini danes: 'V imenu ljudstva — oprostitev'

V Zvezni republiki Nemčiji je trenutno spet aktualna debata o zastaranju nacističnih zločinov. Vsi vedo, da se še spreha po ZR Nemčiji na tisoče časti vrednih državljanov, katerih roke so omadeževane s krvjo. Vendar jih vedno manj najde zaslužno kazni, akoravno dokumentacija in zasledovanje v ZR Nemčiji vse bolj funkcionirata kot pri nas v Avstriji. V Celovcu se slej ko prej giblje na prostem kavarnar Ernst Lerch, osumljen sodelovanja pri nešteti umorih. Članek „V imenu ljudstva — oprostitev“ smo prevzeli iz nemškega tednika „Die Zeit“ — preko Naših razgledov, ki so poskrbeli za prevod.

Vedno znova prihaja grozovita, tesnobna resničnost procesov proti genocidu Židov: V 5. frankfurt-skem postopku v zvezi z Oswiezi-mom (Auschwitz) so obtoženega Williija Sawatzkega po dveh letih oprostili — zaradi pomanjkanja dokazov. Trideset let po zločinih ni bilo mogoče zaslišati edine obremenilne priče; zaradi trpljenja, ki ga je prestala v taborišču smrti, je že nekaj let v klinični oskrbi.

Willi Sawatzki — takrat SS-unter-scharführer, v času procesa pa star 54 let in tehnični risar v Hamburgu — je sodeloval pri naslednjem zločinskem dejanju: nekega spomladanskega dne leta 1944 je s transportom Židov z Madžarske prišlo v uničevalno taborišče Auschwitz Oswiezim-Birkenau tudi 400 otrok v starosti od osem do štirinajst let. S tovornjaki so jih prepepeljali do jam, kjer so jih esesovci žive zmetali v ogenj. Če so se poskušali rešiti iz plamenov in splezati na rob jame, so jih morilci z nogami potisnili nazaj. Očividec je pripovedoval o „majhnih gorečih kroglah, ki so plezale iz grmade“.

Toda Willi Sawatzki, ki je sodeloval pri sežiganju otrok, je danes prileten možki na prostosti. Tudi ta pomor, eden izmed nešteti in nepopisljivih, ostaja brez obsodbe, brez kazni. Tudi ta peti proces v zvezi z Oswiezi-mom, ki se je končal po dolgem času, po intenzivnih predhodnih poizvedbah in ob velikih izdatkih, „v dvomu za obtoženega“, brez obsodbe, je samo eden izmed mnogih s presenetljivo nemočnim koncem. V zadnjih letih se njihovo število večja: „V imenu ljudstva — oprostitev“.

Dejanja so zipasana v aktih, njihova grozovitost dokazana, število žrtev znano. Storiteli, če so še živi in jih je mogoče obtožiti, pa vse pogosteje zapuščajo sodišče kot svobodni, za javnost neoporočeni možki in ženske. Razlogi za vedno večje število procesov brez obsodbe: Če so ostale žive priče večinoma „tajnih“ pomorov, se med zasliševanjem pogosto zapletejo v nasprotja. Občutek imajo, da brani-lci z njimi ravnavo kot z obtoženici in nočejo dati več nikakršnih izjav, ali pa se po 35. letih ne morejo več spomniti vseh podrobnosti in pogosto pomešajo tisto, kar so sami videli, z onim, o čemer so samo slišali. Vedno več prič je mrtvih, pa tudi vedno več obtoženih. „Biološka rešitev“ bo kmalu sama končala procese zaradi množičnih pomorov — ali, kot je sarkastično rekel Simon Wiesenthal: „biološka amnestija“ pride kot „nagrada za dobro skrivanje“ zločin-cev.

Tako precej žalostno ugotavlja tudi najnovejša bilanca višjega državnega pravdnika Adalberta Rük-kerla iz ludwigsburškega „centralnega urada deželne sodne uprave za nacistične zločine“. Procesi bodo sicer še vse do leta 2000, vendar ne bo mogoče izreči več

nikakršne obsodbe — zaradi pomanjkanja prič, zaradi pomanjkljivih dokazov in pa zato, ker obtoženih ne bo mogoče zapreti.

V Ludwigsburg sicer prihaja mesec za mescem novo obremenilno gradivo (v Varšavi imajo menda še za 2000 primerov — nove dokaze, ki do zdaj niso bili znani nemškemu preiskovalcem); osrednji urad sicer še vedno vodi okoli

190 preiskovalnih postopkov proti neznanemu številu storilcev (pri čemer gre pogosto za streljanje talcev, ki so ga ukazali pripadniki policije, katerih personalni akti so v potsdamskem centralnem arhivu, z njim pa nimajo v Ludwigsburgu nikakršnih stikov) — toda, kot pravi Rükkerl, ob poprečni dobi poizvedovalnega postopka v Ludwigsburgu in pozneje pri pristojnem državnem tožilstvu, ki traja od šest do osem let, lahko začne glavna obravnava šele leta 1990 in pozneje, zato nikakor ne moremo več računati z obsodbo 45 in več let po dejanju. Dokumenti pogosto jasno govorijo o umoru, za obsodbo pa seveda ne zadoščajo. Oprostitev bodo torej na dnevnem redu.

Ali je moralo priti tako daleč? Ali se ni bilo mogoče pravočasno izogniti tej končni črti, ki jo bo nekega dne pač potrebno potegniti pod množični zločin, — da bi še največje možno število storilcev le dobilo zaslužno kazni? Veliko je vzrokov za to, da so bila poizvedovanja zaman in kazni neizrečena: — Do leta 1958 so zavezniška in nemška sodišča obsodila več kot 80.000 ljudi, zato je veljalo: Vse je opravljeno.

— Na nürnberškem procesu so obsodili največje vojne zločince, ki so preživeli, zato je bilo rečeno: Ostali so samo še pomočniki, samo „kolesca v morilskem stroju“. Profesor prava Jürgen Baumann je pozneje izrekel o takšnem stanju ironične besede: Sodišča negujejo predstavo, da je „nemško ljudstvo obstajalo samo iz enega storilca (Hitlerja) in 60 milijonov pomočnikov“.

— Neprijetne posledice denacifikacije s svojim načelom „tabule rase“, nastavitve nekdanjih nacionalsocialističnih uradnikov po

zakonu „131“, pavšalno izpuščanje kaznjencev iz zaporov zahodnih zaveznikov in sovjetskih taborišč, ponovno oboroževanje v ozračju hladne vojne in dosledno zavračanje zahteve, da bi pregledali arhive držav vzhodnega bloka — vse to potrjuje občutek avtomatično končanega procesa: dovolj je bilo čistk.

— Šele potem, ko je po ulmskem procesu in precej po naključju prišla na dan obsežnost do takrat neznanih množičnih pomorov, je prešel Bonn k dejanjem in ustanovil centralni urad, ki je po večletnem zamudnem iskanju odkril storilce, ki pa je šele po letu 1964 (na podlagi sklepa nemške zvezne skupščine) lahko intenzivno sodeloval z Varšavo, z Moskvo pa šele po letu 1969. Zato zdaj velja: Naredili smo vse, kar je bilo v naših močeh, kar nam je bilo dopušče-

no glede na politiko in zakone.

— Potem ko so obtožence v številnih procesih obsodili ali jih zaradi pravičnosti oprostili, je nemško pravosodje v resnici lahko trdilo o sebi, da je naredilo več kot

vele, in pri tistih vladah, ki lahko svoje poznavanje teh stvari propagandistično izrabijo proti Bonnu — da je preganjanje teh zločincev prišlo prepozno in v premajhnem obsegu: da so bili tožilci preveč popustljivi, da so sodniki sodili preveč lahkomišlno, da so priče prehitro ocenili kot neverodostojne, da so dokumente vrednotili preveč nestrokovno, da so zločine vse prehitro označili kot „izpolnjevanje ukazov“ in „pomaganje pri dejanju“.

Prenajlgjene besede takratnega

Prvič, ostaja celo pri že obravnanih velikih zločinih še marsikaj nepojasnjeno. Zgled za to je treblinski proces, kjer so izmed skupno več kot 100 sumljivih lahko zaprli samo 35 oseb, pri več kot 50 obtožencih z nobenim sodnim ukrepom ni bilo mogoče pretrgati roka za kaznovanje. Rükkerl pravi o tem: „Vemo vse, nič več,“ in opozarja na to, da je pri „končni rešitvi“ sodelovalo najmanj 10.000 pripadnikov SS in policije. V njegovi osrednji kartoteki je zajetih 15.000 krajev ter 3600 enot in slu-

Koncentracijsko taborišče Dachau 29. 4. 1945: Amerikanci so osvobodili žrtve nacističnih herrenmenshov. Pred njimi kupi mrtvih. Danes je na svobodi še mnogo krivcev, ki jih kazni ne bo doletela.

benih mest, ki so povezani s tem genocidom — velikanska pokrajina urejene, organizirane smrti.

Drugič, mesec za mesecem prihajajo novi dokumenti, predvsem iz Varšave (po besedah Rükkerla za okoli 250 do 400 predpoizvedovalnih postopkov, izmed katerih jih je praviloma potrebno opustiti tri četrtine) — takšen zgled je akcija za streljanje židovskih žensk in otrok, ki jo je izvedla žandarmerija v okviru „boja proti partizanom“, pri čemer pa razen kraja, kjer je bila stacionirana ta enota, niso znane nikakršne podrobnosti, predvsem pa ne imena storilcev. Informacije o tem bi lahko dal edino centralni arhiv Nemške demokratične republike, s katerim pa so konec leta 1964 kljub vsem prizadevanjem pretrgnili vsi stiki (200 prošenj za pravno pomoč ljudi iz Ludwigsburga je ostalo brez odgovora). Rükkerl pravi o tem: „Gre lahko samo za to, kar je še dokazljivo.“ Še žive priče, ki so bile takrat žrtve, pa v času zločina seveda niso imele ne ure ne koledarja, niso vedele, kako je ime morilcem, kakšen čin imajo, kateri enoti pripadajo; predvsem pa ne morejo po 35 letih pri soočenju z obtoženimi, ki so postali starejši in so oblečeni v civilno obleko, za trdno reči: Ta je bil!

Tretjič, ker se je veliko zločinov zgodilo na skrivnem in so se številni osumljenci lahko skrili, je marsikdaj naključje zelo pomembno pri odkrivanju in iskanju zločincev. Takšen zgled je primer „rablja iz Sobibora“ Gustava Franza Wagnerja, ki so ga spoznali šele na časopisni fotografiji „nekdanje slovesnosti“ in ga lahko aretirali šele 30. maja letos v Braziliji. Od takrat teče pri vrhovnem zveznem sodišču postopek za izročitev zaradi sodelovanja pri umoru „najmanj 150.000 ljudi“. Ker pa je po brazilskih zakonih zločin že zastarel (20 let), je rezultat še negotov.

Ze leta 1971 je opozarjal Adalbert Rükkerl: „Odstotek procesov, ki jih je potrebno ustaviti zaradi pomanjkanja zadostnih dokazov, ter odstotek oprostilnih sodb se venomer večata. Računati moramo s tem, da bo že čez nekaj let, zelo verjetno še pred dokončnim iztekom zastaritvenega roka dne 31. decembra 1979, prišlo do tega, da bo — razen izjem — nemogoče obsoditi še živeče nacistične zločince, in sicer zaradi pomanjkanja dokazov. Naključje — ki je brez dvoma najspornejši zaveznik sod- (Dalje na 8. strani)

Nacistični zločini pred sodiščem

Bilanca preganjanj (do 1. 1. 1978)

Preiskovalni postopek proti Obsojenih*	84.403 osebam
Ni bilo obsojenih**	6.432 oseb
V teku postopek proti	74.263 oseb
	3.708 osebam

* Od tega 14 na smrt, 164 na dosmrtno ječo.

** Na primer zaradi smrti, oprostitev ali ustavitve procesa. Številke je mogoče pojasniti tudi s tem, da so se v mnogih primerih začeli postopki proti celim enotam (policijskim bataljonom, SS-kavalerijskemu polku, proti komandi garnizije), pozneje pa se je omejil samo na ljudi, ki so bili kazensko odgovorni.

Bilanca obsodb na drugih sodiščih	
Zahodne okupacijske sile	5.000 Nemcev
NDR	12.000 Nemcev
ZSSR	24.000 Nemcev
Poljska	16.000 Nemcev
Francija	1.000 Nemcev
Avstrija	13.000 Nemcev

Odstotek obsodb	
1945 do 1964	9,9 odstotka
1965 do 1976	1,5 odstotka

Trajanje postopka	
1962	3,6 leta
1970	7,6 leta
1971	8,2 leta
1973	9,4 leta
1975	11,7 leta
1977	16,8 leta

Trajanje preiskovanja	
1965	do 5 let
1970	do 8 let
po 1975	do 13 let

Poplava materiala v Ludwigsburgu		
	novi postopki	od tega iz Varšave
1973/74	245	167
1974/75	239	157
1975/76	251	198
1976/77	386	155
1977/78	242	218

pravna oblast v kateri koli drugi državi za pojasnjevanje in kaznovanje takšnih zločinov — zato velja zdaj: Po človeški presoji je pravici zadoščeno.

Kljub temu pa vlada občutek — predvsem pri žrtvah, ki so preži-

da so — po stanju dne 27. oktobra 1978 — ustavili proces zastaranja proti 3708 sumljivim osebam in da je samo zdaj v teku enajst procesov. Za domnevo, da je dovolj dokazov za še več zločinov, pa govori prav toliko stvari:

Nonča vas: umrl Leopold Kramer

Težka bol je legla na Nončo vas, ko je v petek, 5. januarja 1979, v jutranjem mraku naznanjal mali zvonček težko vest, da je nenadno umrl vaščan Leopold Kramer. V družbi prijatelja je bil še cel večer dobre volje. Po navadi je še, preden je šel spat, malo pogledal po hiši. Tokrat pa je bilo to nje-

pevci so z dovršenim petjem dokazali, kako so cenili rajnega in družino sploh.

Posebno zadnja pesem „Jaz sem vstajenje in življenje“ je dala pogrebu res „krščanski pečat“. Obrede je opravil njegov svak, do-

mači župnik Alojzij Kulmež, ob asistenci številnih duhovnikov.

„Hitro, hitro mine čas, šel je — ni te več pri nas“. Zgubila ga je soseska, zgubila ga je domača cerkev — kako rad je pomagal.

Franc Buchwald

Ansambel Hanzija Artača z novimi posnetki

Ansambel Hanzija Artača nam je že dobro znan. Mlade muzikante in pevce veže iskreno prijateljstvo in idealizem. Iz tega duhovnega bogastva kipi naša domača slovenska pesem. Za to pesem žrtvujejo svoj prosti čas, večerne ure in tvegajo mnogo težkih korakov. Iz različnih krajev Podjune se zberejo dvakrat tedensko k vaji v šmihelski farni dvorani.

Tako vidimo, kaj lahko vzcvete iz žrtev, idealizma in živnega prijateljstva — množi se narod, ni zaklad — pesem in muzika. Ta pa živi in oživlja narodno rast.

Mladi umetniki pa hočejo, da njih pesem živo pohiti do bratskih src po radijskih valovih. Ako je ansambel Hanzija Artača v Števerjanu že dvakrat doživel nagrado, naj bi njih pesem donela tembolj prisrčno v naših domovih ob slovenskih oddajah.

Vodja ansambla, Hanzija, ima zalogo svojih skladb, ki jim Milka Hartman pripravi besedilo. Hanzija pravi, da je Milka mati tega ansambla, saj je bilo njeno prvo delo besedilo za valček „Mati“.

Celovski radio je povabil ansambel na snemanje v soboto, 13. januarja 1979. Dobro pripravljeni, po mnogih vajah, katerim je s svojim znanjem dodal g. prof. Jožko Kovačič lep prispevek, so ponesli sledeče komade:

Stara polka — Čuj fantič — Šte-

verjan — Odcvela je pomlad — Na svidenje in valček „Rozalija“, ki predstavlja hriboček Sv. Heme v Podjuni, ki je v pesmi prvič predstavljena naši javnosti.

Potek snemanja sta vodila g. dr. France Urbinc in tonski mojster Köstenberger v prostorih Doma glasbe v Celovcu. Prostora za vaje so nudili: Farna dvorana v Šmihelu, Dom v Tinjah in pisarna KKZ. N. T.

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu pri Pliberku vabi na igro

VISOŠKA KRONIKA

po znanem romanu Ivana Tavčarja

**v nedeljo,
21. januarja 1979**

ob 19.30 uri v farni dvorani
v Šmihelu.

Nastopajo domači igralci.

PRIREDITVE

„POTOVANJE PO POLJSKI“
skioptično predavanje z barvnimi diapozitivi
Prireditelj: SPD v Borovljah
Kraj: Društvena soba pri Bundru
Čas: nedelja, 21. 1. 1979, ob 14. uri
Predava: prof. Štefan Pinter

7. PLES „DANICE“
Prireditelj: SPD „Danica“
v Šentvidu v Podjuni
Kraj: Vogel v Šentprimožu
Čas: sobota, 27. 1. 1979, ob 19.30
Za ples igrajo „Fantje iz Podjune“
Na programu bo še vrsta presenečenj.

Farna mladina v Pliberku
vabi na igro
„SLEHERNIK“
v nedeljo, 21. 1. 1979, ob 11. uri
(po maši)
v farni dvorani v Železni Kapli

Prireditelj: Farna mladina
v Železni Kapli

v nedeljo, 21. 1. 1979, ob 15. uri
pri Voglu v Šentprimožu
Prireditelj: SPD „Danica“
v Šentvidu v Podjuni

v nedeljo, 28. 1. 1979, ob 14. uri
v farni dvorani v Šentilju
Prireditelj: Katoliška prosveta
v Šentilju

v nedeljo, 28. 1. 1979, ob 19.30
v farni dvorani v Šentjakobu
v Rožu
Prireditelj: SPD „Rož“
v Šentjakobu v Rožu

PUSTNA VESELICA
Prireditelj: SPD „Jepa-Baško
jezero“ v Ločah
Kraj: Pušnik v Ločah
Čas: sobota, 10. 2. 1979, ob 20. uri
Igrajo „Fantje iz Šentpetra“

Farna igralska skupina Kotmara
vas vabi na
božični misterij:
„HENRIK, GOBAVI VITEZ“
v nedeljo, 28. 1. 1979, ob 15. in
19.30 uri v farni dvorani Kotmare
vasi.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA
vabi na
PREŠERNOVO PROSLAVO
v počastitev slovenskega
kulturnega praznika

v četrtek, 8. 2. 1979, ob 19. uri
v dvorani „Aula slovenica“, Celovec,
Paulitschgasse 5-7.

- Slavnostni govor
- Recitacije
- Glasbeni vložki

SLOVENSKO PROSVETNO
DRUŠTVO „RADIŠE“

vabi na
3. RADIŠKI PLES
v soboto, 10. 2. 1979, ob 20. uri
pri Taverju na Radišah
Igrajo trgovci iz Slovenije

SPD „ZVEZDA“ V HODIŠAH
VABINA

**DRUŽABNI
VEČER**

KI BO V SOBOTO, 20. 1. 1979,
OB 19.30 URI
V POČITNIŠKEM DOMU
SINDIKATA (ÖGB) OB HAB-
NARJEVEM JEZERU.
ZABAVAJO VAS:
MEŠANI PEVSKI ZBOR
„ROŽ“ IZ ŠENTJAKOBA
IN DOMAČI TAMBURAŠKI
ANSAMBEL

Oglašujte
v našem listu!

govo zadnje opravilo. Zgrudil se je na hčerkino posteljo in ni ga bilo več med živimi.

Rojen je bil v Libeličah, po poklicu pa je bil kovač. Pred 28 leti se je poročil z Kogelnikovo Micko, Kulmež iz Suhe. Suški graben pa je bil njemu kot delavcu precej odročena, zato pa sta kupila tu na vasi še nedodelano hišo. S skupnimi močmi sta jo lepo uredila in zdaj sta upala, da njima ne bo več treba tako skrajno varčevati in tudi ne več delati noč in dan. Na vasi se je nova družina kaj kmalu udomačila. Posebno s svojim strokovnim znanjem.

Izkazal se je kaj kmalu kot dober sosed. Pomagal je zmeraj radevolje. Prišel je vsakemu korak naproti. Dobrovoljnega človeka pa ima vsak rad. To je izpričeval tudi njegov pogreb. Take udeležbe vaščani ne pomnijo. Domači

tovarniška prodajalna
Beteljica

V TRŽIČU/JUGOSLAVIJA

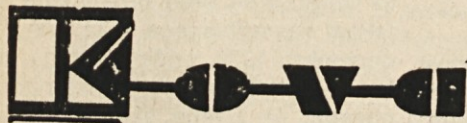
10 avtominut od Ljubelja, direktno na glavni cesti —

**Sezonska razprodaja
jesenskih in zimskih čevljev**

do 19. februarja 1979

in velika izbira obutve
po ugodnih cenah!

Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h

Sem po kuhinje!

PODJERBERK —
ST. KATHREIN
Škofiče/Schleffing
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

Slovenske železarnе

**ŽELEZARNA
RAVNE**

n. sol. o.

Ravne na Koroškem

Proizvajamo:

- EPŽ JEKLA
- JEKLENE ULITKE
- ODKOVKE
- KOVANO PALIČASTO JEKLO
- VALJANE PROFILE
- GRELNO ŽICO
- VLEČENO, LUŠČENO IN BRUŠENO JEKLO
- LISTNATE VZMETI
- STROJNE NOŽE
- BRZOREZNO ORODJE IN KROŽNE ŽAGE
- PILE IN RAŠPE
- VALJE ZA HLADNO VALJANJE
- PILGER VALJE IN TRNE
- STROJE IN ORODJA NA PNEVMATSKI POGON
- KOLESNЕ DVOJICE
- SESTAVLJENE DELE IN ELEMENTE STROJEV IN NAPRAV
- STROJE ZA MEHANSKO PREOBLIKOVANJE (RAZLIČNE STISKALNICE ZA PREOBLIKOVANJE KOVIN V HLADNEM IN VROČEM STANJU ITD.)

**Vsem koroškim rojakom želimo mnogo sreče,
zadovoljstva in uspehov v novem letu 1979!**

Franc Leder Lesičjak – ob 70-letnici smrti

Pred 70 leti, 23. januarja 1909, je v Globasnici umrl slavn in priljubljeni ljudski pesnik in pevec Franc Leder Lesičjak, star 76 let. Zlagal je „vse sorte pesmi“, kakor sam pravi, jim sam skladal naprave ter več kot četrto stoletja, s citrami čez ramo, romal po naših krajih čez hrib in dol, od vasi do vasi, od trga do trga, po sejmih in žegnanjih, citral in pel ter kratkočasil ljudi. Njegova pesem je spajala širono Podjuno z Rožem in Mežiško dolino ter družila severni breg Drave z južnim tja do vznožja visokih Karavank. Spodobilo se je, da so Globašani leta 1973 ob 140-letnici Lesičjakovega rojstva in ob proslavi 70-letnice domačega prosvetnega društva svotemu slavnemu rojaku, pesniku, pevcu in citrašu, sredi svoje vasi postavili impozanten bronast spomenik, ki ga je ustvarila velika umetnica, prof. Alenka Eržen-Šuštaršičeva.

prvi vrsti moške, nato pa si privoščiti tudi še ženske s hudomušno ugotovitvijo:

„Res, da moštvo pridno ni, pa še hujši ste ženske vi...“

Ženske napake in slabosti nam odkriva predvsem v pesmi o kmetu, ki se je slabo oženil („Dokler sem ledik biu“).

V „pesmi sedanjega časa“ nam originalno riše križe in težave raznih stanov, kmetov, hlapcev, delavcev i. dr., ki vsi po vrsti tožijo, da „denarcev nič ni“. Duhovito zabavljiva je pesem o nedeljskih jagrih, Gregeju in Bvažu, ki sta šla brez lovske pravice v nedeljo na lov in prišla do prepričanja, da je „še buli doma repico jast ko v lesu zajce krast“.

Prav privlačno pa nam pesnik prikazuje „Bistriškega jagra“, ki zjutraj zgodaj vstane pa gor na

tudi vojaške pesmi. Lesičjak, ki je sam dvanajst let na lastni koži okušal vse težave vojaškega življenja, nam je zapel in zapustil svojo Pesem od štelnge in Pesem kranjskega rekruta, ki pa žal nista še uglasbeni. Velika hvala gre rajnemu profesorju Luku Kramolcu in zaslužnemu pevovodju in skladatelju Janezu Petjaku, da sta harmonizirala vsaj že večino ohranjenih Lesičjakovih pesmi.

S to ali ono hudomušno pesmijo se je Lesičjak tu pa tam tudi več ali manj zameril. Mavšani npr. so bili hudi nanj, ker jim je v pesmi očital, da ne izpustijo radi krajcarja iz žepa, da pa radi jedo in pijejo na stroške drugih. Pesem o Mavšanih je zato zapel samó, kadar je vedel, da iz Male vasi nikogar ni blizu. Zabavljiva Pesem o Parovem Gusteljnu, ki je zaman snubil Somrakovo Nanco, je Lesičjaka zaradi žalitve časti spravila celó pred sodnijo. Osebo žaljiva je bila tudi Pesem o balu.

Lesičjak je s svojimi pesmimi in „vižami“ udaril na pravo struno; s pristno domačo besedo nam je brez olepšavanja z nepodkupljivim realizmom prikazal mišljenje, čustvanje in življenje svojega ljudstva. Prav zato pa so tudi njegove pesmi zelo hitro ponarodele. Tako ni čuda, da se jih je naše ljudstvo kar polastilo in jih uvrstilo med svoje ljudske ali narodne pesmi. Ko je prof. Janez Scheinigg leta 1889 izdal znano zbirko „Narodne pesmi koroških Slovencev“, je priložil v njej tudi že nekaj ponarodelih Lesičjakovih, kakor npr. Pesem o vigredi, Denarcev ni in Pesem o žitrajških jagrih.

Lesičjak svojih pesmi ni zapisoval, saj niti ni znal pisati. Ko je začel lesti pod osmi križ, so ga vidno začele zapuščati moči. Vedno poredkeje je obiskal samo tu pa tam še kak semenj. Zadnje zimo od leta 1908 do 1909 pa ga je bolezen popolnoma priklenila na postelj. Tedaj je ob dolgih zimskih večerih narekoval svoje pesmi Kovačevemu Lekšju, da jih je zapisal. Ko pa je popolnoma obnemogel, je dejal Lekšju: „Kar sva jih našribova, bojo ostale, kar jih pa nisva našribova, pojdejo pa z mano v grobi!“ Tako je vedela povedati

Lesičjakova hčerka Matilda Košutnikova.

Kar je zapisal Kovačev Lekšje in kar je predvsem vedela povedati Lesičjakova hčerka, je skrbno zbral prof. dr. Janko Kotnik in objavil v razpravi „Lesičjak, koroški ljudski pesnik in pevec“, ki je izšla v Kramolčevi zbirki „Lesičjakove pesmi“ leta 1954 v Celju. Prof. Luka Kramolc pa je v tej brošuri dodal še članek „Nekaj pripomb k Lesičjakovim napevom“ ter priložil svoje priredbe Lesičjakovih pesmi za mešani in moški zbor.

Pred 70 leti je utihnil veseli ljudski pevec in citraš Lesičjak, ni pa utihnila pesem, ki je privrela iz njegove preproste duše. Ta pesem še živi in bo živela, dokler bo živela naš slovenski rod. Ponarodela in udomačila se je — ne samo na Koroškem, ampak povsod, kjerkoli bivajo Slovenci, doma in v tujini, v zamejstvu in v zdomstvu. Radi jo pojó ne samo vaški zbori na podeželju, ampak prav tako navdušeno tudi znameniti mojstrski pevski ansambli v vseh centrih slovenske kulture, kajti „srce naroda bije v nji“, kakor pravi Matija Tomc.

Pavle Zablatnik

Trst: Slovenska skupnost o trenutnem političnem položaju

(Nadaljevanje z 2. strani)

funkcionarji v Rimu sposobni v 48 urah sestaviti besedilo zakonskega osnutka za našo globalno zaščito, toda vprašanje je, kakšno vsebino naj ta zakon ima. Na mišah raznih komisij v senatu že ležijo različni predlogi, med temi tudi zakonski osnutek v obliki peticije, ki ga je Slovenska skupnost predložila že meseca junija 1977. Kakor osnutki drugih političnih sil (KPI, PSI), teži tudi ta predvsem za tem, da se Slovincem v Italiji zajamčijo osnovne pravice kot pripadnikom narodne manjšine in tako odpravijo vse dosedanje diskriminacije.

ga. Bil je to prav srečen zakon, iz katerega se je rodila hčerka Matilda. Ta je podedovala očetov dom, podedovala pa je po očetu tudi pesniško žilo. Znano je, da je Matilda, poročena Košutnikova, ki je umrla šele pred nekaj leti, priredila deloma sama, deloma pa

Spomin Lesičjaku v Globasnici

skupno z Rajmundom Greinerjem več iger za ljudski oder, kakor npr. Vislavino odpoved in Rozamundo, napisala pa je tudi igro o svojem očetu, igro o Lesičjaku.

Lesičjak je z bistrim očesom opazoval življenje in iz njega zajemal snov in motive svojim pesmim. Njegove pesmi so preproste, vendar se v njih skriva polno zdravega ljudskega humorja, življenjskih resnic in ljudske modrosti.

Dolgo poučno pesem je posvetil „nepametnim ljudem“. V njej ošteje predvsem pijance in kvartače, razgrajače in pretepače, torej v

Peco gre in strelja „rehlne“ (srnice). Njegova Pesem o vinski trti spominja še na čase, ko je na spodnjem Koroškem, tudi po sončnih legah nad Globasnico, še uspevala vinska trta. Najbolj znana in posebno priljubljena pa je Pesem o rojstvu, ki v enajstih šestvrstičnih kiticah privlačno prikazuje domače šege in navade ob otrokovem rojstvu. Med najbolj priljubljenimi Lesičjakovimi pesmimi je treba še omeniti Pesem mladih ljudi, Pesem o vigredi in Pesem o kolini. V tedanji dobi večletne vojaške službe so kajpak posebno užgale

10. Koroški kulturni dnevi

od četrтка, 15., do sobote, 17. februarja 1979
Kraj: Mohorjev dijaški dom, Celovec, 10.-Oktober-Straße 25

Četrtek, 15. februarja 1979

- 19.00: Odprtje razstave slikarjev „Umetnost na Koroškem“ in knjig
Janko Zerzer: Koncept, funkcija, realizacija in perspektive Koroških kulturnih dni
- 19.45: Nace Šumi: Koroška umetnost v slovenskem okviru

Petek, 16. februarja 1979

- 9.00: Drago Druškovič, Vladimir Klemenčič, Dušan Nečak: Avstrijsko-jugoslovanski odnosi 1945—1978
- 9.45: Karel Siškovič: Medljudski odnosi na primeru osimskega sporazuma. Rezultat politike države in strank.
- 10.30: Bogo Grafenauer: Skupni interesi slovensko- in nemškogovorečih v času kmečkih puntov
- 11.15: Jože Rajhman: Slovenci in Nemci v protestantizmu na Koroškem
- 14.00: Delovna skupina SZI: NOB na Koroškem. Poročilo o raziskavi SZI na primeru Borovelj in okolice.

- 14.45: Willibald Holzer: Internacionalizem v antifašističnem gibanju
- 15.30: Milan Pahor: NOB na Primorskem 1943—1945
- 16.15: Herbert Exenberger: Ilegalni avstrijski tisk 1938—1945
- 20.00: Gledališka predstava: Peter Handtke, Žalost onkraj sanj. Gostuje Slovensko narodno gledališče iz Ljubljane. Kraj: Celovec, Dom umetnikov (Künstlerhaus).

Sobota, 17. februarja 1979

- 9.00: Vida Obid: Slovenska literatura na Koroškem po letu 1945
- 9.45: Helmut Scharf: Nemška literatura na Koroškem po letu 1945
- 10.30: Matjaž Kmecl: Koroška literatura v Slovenskem okviru
- 11.15: Peter Kersche: Prevajalska dejavnost iz slovenščine v nemščino
- 14.00: Umetnostno-zgodovinski ogled Celovca pod strokovnim vodstvom (Bogo Grafenauer, Eberhard Kraigher in Nace Šumi).

Vsa predavanja se bodo prevajala simultano v oba deželna jezika.

S pomočjo dobrih sosedov si je postavil skromno, čedno hišico in si ustvaril lastno ognjišče. S 35 leti se je poročil z Navršnikovo Mojcko iz pliberške fare. Z ženo sta nabirala črnice in bezgovec, kuhala žganje, „črničevce“, in ga prodajala po sejmih. V Pliberku na jarmaku je Lesičjak sedel v uti, na putruhu žganja pa je imel citre, s katerimi je med kupčijo kratkočasil ljudi; zraven pa jih je učil peti svoje pesmi. Tako je utiral slovenski pesni pot med naše ljudstvo. Po končani kupčiji pa je v gostilni citral do pozne noči in si služil lepe denarce. Iz zakladnice svojih pesmi je spretno izbiral po kraju, kjer je prepeval, in po ljudeh, ki so ga poslušali. Dobro je vedel, katere v tem ali onem kraju najbolj ugajajo in največ „vržejo“. Sam je priznal, da si je s petjem in citranjem prisluzil okoli 8000 kron, kar je bil tedaj zelo lep denar.

Po nekaj letih mu je žena po hudi bolezni leta 1897 umrla in mu zapustila dva otoka: Štefana, ki je postal kovač, in Franca, ki se je izučil za mlinarja. Po enem letu (1898) pa se je Lesičjak drugič poročil s Homarjevo hčerjo Zarko iz Rut, ki je bila 33 let mlajša od nje-

WILLI VEGNER:

Ugasni luč

Tisti, ki so ga poznali, so mu pravili Rumeni Joe, čeprav Joe še sam ni vedel, kdaj in kako je bil prišel do tega vzdevka. Ni bil azijskega porekla in tudi zlatenice ni nikoli imel. Zato pa je bolehal za pogoltnostjo po denarju. Tako je bilo tudi tiste tople poletne noči, ko je v predmestju Chicaga stopil v počitniško hišico Gregoryja Blackburna. To je storil na protizakonit način, čemur pa se spričo njegovega značaja ne smemo čuditi...

Rumeni Joe je bil namreč izvedel, da bogati gospod Blackburn, ki je imel delnic znamenitih čikaških klavnic kot pečka, po navadi obiskuje svojo počitniško hišico le občasno — kadar se mu ponudi prijetna priložnost za kakšno ljubezensko doživetje. Dejstvo, da se je bil pred štirinajstimi dnevi oženil, je potemtakem do določene mere jamčilo, da bo hišica zapuščena in prazna.

In prav take hišice so bile Joeu najbolj všeč. Kolikor bolj nemo-teno je lahko delal, toliko bolje se je počutil.

Seveda se je Rumeni Joe zavedal, da ne bo našel milijonskega zaklada, prav gotovo pa bo nekaj le izbrskal. Nemara kak pozabljen nakit, srebrnino ali nekaj bankovcev. Veliki in tvegani vlomi mu tako ali tako niso dišali; živel in ljubil je svoje življenje tako, kakršno je bilo, in je zavljo tega povsem razumljivo sovražil pretirane zaporne kazni.

Ob luči svoje žepne svetilke se je Rumeni Joe najprej malo razgledal naokrog. Popolnoma moška soba! je ugotovil. Klubska mizica s stoli, kavč in hišni barček. Stereo-gramofon, televizor in nekaj knjižnih polic. In — seveda — pisalna miza.

Joe se je po preprogi, ki je utišala vsakršen šum, približal tej pisalni mizi. Žepno svetilko je prijel z levo roko in poskušal z vitrihom odpreti srednji predal.

Uspelo mu je v manj kot eni minuti, toda potem...

„Ugasni luč!“ je ukazal nekdo iz teme in Rumeni Joe se je stresel po vsem telesu.

„Ugasni luč!“

Rumeni Joe je ubogal — in mirno obstal v temi.

Zunaj pred hišico so peli murni. Sicer pa je bilo vse tiho. In tudi videl ni ničesar. Samogibno je dvignil obe roki nad glavo. V desni roki je držal vitrih, v levi žepno svetilko. Torej so me ujeli, je pomislil. Na delu!

V tistem hipu se je prižgala luč v sobi in Rumeni Joe se je zastrmel v moškega s pištolo v roki. Stal je med knjižnimi policami in vrati, za katerimi je bil najbrž še en prostor. Moški je bil oblečen v rumen kopalni plašč in je rekel: „Prosim, izpustite svoje orodje in sedite na tistile stol. Rok nikar ne spuščajte.“ Vitrih in žepna svetilka sta komaj slišno padla na preprogo. Joe se je z dvignjenima rokama usedel. Prekleta traparija!

si je mislil. Gladko bom dobil štiri mesece! Najmanj...

„Ste vi morda gospod Blackburn?“ je vprašal. „Gregory Blackburn?“

„Pravilno!“ je odvrnil moški s pištolo. „Če nimate nič proti.“

„Kralj govedine?“

„Tako jel!“

„Mislil sem,“ je menil Rumeni Joe, „da ste na poročnem potovanju ali nekaj takega...“

„Kako pa vam je kaj takega prišlo na misel?“

„Eh, saj ste se vendar pred kratkim poročili z neko punčko od filma, in zato sem mislil...“

Vrata poleg Blackburna so se tiho odprla. Sanjsko lepa, črnolasa ženska v rumeni pižami je stopila h kralju govedine. „Ta punčka, gospod,“ je rekla, „sem jaz!“ In po-

tem se je obrnila k možu: „Obvestila sem policijo. Tega si se pametno domislil — telefon v kopalnici...“

Joeov pogled je romal od rumene pižame do rumenega kopalnega plašča in spet nazaj. Nazadnje je izjecljal: „Torej sploh niste odpotovali... Nobenega poročnega potovanja...“

„Ne!“ je pribil Gregory Blackburn. „Žal mi je, da sva vam prekrizala račune. Vendar je moja žena želela, da prebijeva medene tedne v teje hišici. Zavaljo spominov na lepe urice, ki sva jih v začetku najinega poznanstva preživela tu...“

„Ampak Gregory!“ ga je prekinila gospa Blackburn.

„Potlej sem pa res imel smolo,“ je menil Rumeni Joe, ki se je že sprijaznil z usodo. „Bi zdaj nemara smel spustiti roke...“

„Ugasni luč!“

Joe se je urno obrnil in potem ni mogel verjeti svojim očem...

Papagaj v kletki nad stereo-gramofonom je nagnil glavo, še enkrat odprl kljun in ponovil: „Ugasni luč!“ — „Brez strahu,“ je dejal Gregory Blackburn. „Bodite brez

skrbi, tole je samo Cora. Pred letom dni sem jo prinesel iz Paname. Rumeno trebuhastra ara.“

Rumeni Joe je s škripajočimi zobmi strmel v modri perutnici, zeleno glavo in rumeni papagajev trebuh. Predvsem v rumeni trebuh. Potem se je počasi spet obrnil in dejal: „Tale me je torej prelisicil! Tale usrani papagaj!“

„Nikar ne govorite tako zaničevalno o papagajih!“ je rekel Gregory Blackburn. „Saj vendar veste: če ne bi bil Kolumb tedaj videl papagajev na nebu, bi se nemara obrnil in ne bi bil nikoli odkril Amerike.“ — „In mene tudi ne bi nikoli odkrili!“ je zagodrnjal Rumeni Joe. „Ali bi zdaj morda smel spustiti...“

„Ugasni luč, ljubček!“ je zakričal papagaj.

„Vse pobere, tale ptič!“ je zinil Blackburn. „Res vse...“

„Ampak Gregory!“ ga je prekinila gospa Blackburn in rahlo zardela. Njen mož pa se je obrnil k Joeu in rekel: „Kaj pa je, gospod? Saj postajate vedno bolj bledi... Pravezprav ste že čisto rumeni!“

Potem so prišli policaji.

Slavni francoski kardinal in državnik Armand-Jean Richelieu (1585–1642), ki je več kot dvajset let krojil usodo Francije, je imel navado reči:

»Preden se lotim česarkoli, temeljito preudarim; ko se odločim, grem naravnost do konca ter podrem vse ovire in premagam sleherno težavo, potem pa vse skupaj pokrijem s svojo rdečo suta-
no.«

Ko so ji v nežni mladosti zagrozili, da jo bodo zaprli v vzgajališče med skesana dekleta, je Ninon de Lenclous odgovorila:

To bi se zmotili... Nisem ne dekle ne skesana.«

Ninon je bila ena največjih ljubimk svojega časa in je daleč prekašala kolegice po lepoti, zlasti pa po duhovitosti. Tele besede dokazujejo njeno globoko poznavanje ženske duševnosti:

»Ženske prezirajo ljubosumnega, ki ga ne ljubijo, bile bi pa užaljene, če moški, ki ga ljubijo, ne bi bil ljubosumen.«

Slavna francoska dvorna ljubica Ninon de Lenclous (1620 do 1705) je komaj šestnajstletna postala ljubica kardinala Richelieuja. Ne-

anekdote - anekdote

koč so ji povedali, da se je neki Remond, dvorni obrednik, hvalil, kako ga je Ninon vzgajala in tako rekoč ustvarila.

»Res je,« je odgovorila Ninon, »v tem sem enaka bogu: ustvarila sem človeka, potem pa sem se tega kesala.«

Ob božičnih praznikih so bila smučišča prazna: premalo snega, zato premalo smučarjev. Vremenski bog je sedaj to nadoknadil — pa kako! Drugod je bilo hujše: naravne katastrofe, nesreče.

Vojvoda guiški se je mislil od-povedati bogatim cerkvenim dohodkom, da bi se poročil z lepim dekletom.

»Se vam to res izplača?« ga je vprašal kardinal Richelieu.

»Odpovedujete se štiristo tisoč frankom na leto zaradi ene ženske. Pomislite, koliko bi se jih odpovedalo štiristo tisoč ženskam, da bi imeli vaše prejemke!«

Lepa Ninon je potrebovala denarja in se je obrnila na prijatelja bankirja, ki ji je poslal bankovec za tisoč frankov in pisemce:

»Pošiljam vam tisoč frankov in deset tisoč poklonov.«

Ninon se je v odgovoru zahvalila:

»Rajši bi imela tisoč poklonov in deset tisoč frankov.«

Leopold II. je bil močno kratkoviden. Nekoč je med sprejemom nagovoril neko žensko:

»Imate kaj otrok?«

»Da, visokost, tri sinove.«

Čez nekaj minut se je veliki vojvoda spet ustavil pred isto žensko in ji zastavil isto vprašanje.

»Imate kaj otrok?«

»Še vedno tri, visokost. Res nisem imela časa, da bi medtem še kakšnega dobila.«

IVAN CANKAR:

14

Podobe iz sanj

ČETRTRA POSTAJA

„Jezus sreča
svojo žalostno mater.“

Ko sem bil otrok, sem rad ogledoval podobe križevega pota na mračnih cerkvenih stenah. V osamljenem hramu, hladnem in tihem, v ozračju, ki je še vse dišalo po jutranji maši, molitvah in kadilu, so podobe oživele, stopile so iz okvirjev in so govorile naglas. Njih povesti so bile polne žalosti in hkrati polne tolažbe. Iz daljnih krajev so bile in iz daljnih časov, pa vendar so bile tako žive in resnične pred menoj, kakor bi ne mogla biti nobena zgodba, ki bi se vršila ob belem dnevu, telesno in šumno vpricho mojih oči. Gledal sem oblačila, kakor jih ljudje takrat, za mojih otroških let, niso več nosili, halje in jopiče bele, rdeče, pisane, s trakovi in pentljami našarjene; ali vendar se mi ta oblačila niso zdela prav nič tuja in neznanca, temveč čisto domača, kakor da bi jih srečaval na cesti vsako uro. Videl sem obraze divje, zagorele, krivonose, žehteče brezsrčnost, zlobno in sovraštvo, pa se jih nisem bal, mi nikakor niso bili razbojnik iz Jutrove dežele, ki so prišli žalit in ubijati, kar je bilo ljubega mojemu srcu. Zdelo se mi je, da sodijo poleg, h Kristusu in Materi božji, kakor senca

poleg luči, in da bi te silne povesti ne bilo brez njih. Razločil sem glasove, nikoli zaslišane, iz brezna vpijoče, krik in vrišč, zasmeh in zmerjanje in jok žensk iz Jeruzalema; nobene besede nisem razumel, ali vse sem občutil in presunilo so mi dušo. Tako sem hodil v svetem mraku od postaje do postaje ter sem gledal in poslušal živo zgodbo, ki mi je bila zmerom draga in zmerom strašna.

Sredi med zagorelimi, kričečimi obrazi se je tiho svetilo lice njega, ki je nesel težki križ. Takrat še nisem videl njegove lepe brade, od krvi in praha oskrunjene, nisem še ugledal njegovih velikih, mirnih, svetlih oči, ki so vse spoznale in vse vedele. Mislil sem, da je majhen, ubog otrok, ki so mu bili brez usmiljenja naložili breme, devetkrat večje od njega; saj je omagoval pod njim celo močni Simon iz Cirene. Bos je bil otrok, ki je nosil križ, in tudi nog njegovih, teh sirotnih, prej tako belih, se je držala strjena kri. Roke so objemale strašni les in rokavi rdeče halje so se vili nazaj prav do komolcev, da so se svetile v soncu čiste otroške lakti; in še na teh čistih laktech so cvetele rdeče kaplje kakor mak na polju. Na glavi je nosil venec, iz trnja spleten, izpod katerega je kakor iz stoterih kanglic brez milosti lila bolečina na čelo, na lica in na oči, da se je zasenčila njih nebeška luč, in celo na ustnice, te med vsemi vekomaj blagoslovljene.

Med štirinajsterimi podobami, ki so se vrstile po mrzlih stenah v mraku in tišini ter se prijazno in odkritosrčno pogovarjale z menoj, kadar sem bil z njimi sam, je bila mojemu srcu najbližja četrta postaja, tista, kjer sreča Jezus svojo žalostno mater.

Tudi ona, Mati božja, je imela čisto otroški obraz. Drobni je bil, zelo ozek in bel in dvoje velikih oči je sijalo iz

njega, dvoje globokih jezer, v katerih se je trepetaje ogledovalo visoko sonce. Oblečena je bila v dolgo sinjo haljo, prepasano s širokim temnomodrim pasom, in sinjina je odsevala na licih, da so bila še nežnejša in bledejša. Na neki podobi v stari vaški cerkvi je imela srce presunjeno s sedmerimi meči in ko je stopila iz okvirja, so se narahlo zazibali in stresli teh mečev jekleni ročniki, ki so imeli obliko križa, in kaplja krvi je kanila iz srca.

Ta ozki, beli obraz je pričal brez solz in brez besed: „Čegava bolečina je večja od moje?“ Ob poti je stala, ko je prišel mimo. Prišel je mimo silen oblak, ki se je vzdignil do nebes in jih je zatemnil. Ta oblak je bil rdeč prah, kri je vpila do nebes. In vse je utonilo v njem, vse je izginilo, ničesar več ni bilo, on sam je bil, prav sam v tem neizmer- nem krvavem oblaku. Otrok je bil, ki je objemal težek križ. Omahoval je pod njim, opotekal se in padal, da se je zasolzil kamen, ko je poljubil njegovo čelo. Tako je šel v neusmiljeno smrt. Kakor seže bela roka v noč, je segel njen pogled do njega, se je iz jezera njenih oči prelilo sonce v sonce. „Sin moj, ti ljubi otrok moj!“ Komaj je videl to roko, to lice, te oči, komaj je slišal ta glas, ni bilo trpljenja več, ne trnjevega venca več, ne križa več. Visok in lep, brez krvi in brez ponižanja je stopil k nji, da bi jo potolažil; ker njena bolečina je bila večja od njegove.

Zdaj, v tem strašnem času, ga vidim živega tik pred seboj, vidim ga tisočkrat in stotisočkrat. Njo vidim, žalostno mater, tudi njo tisočkrat in stotisočkrat. Človek gre na Golgato, da bo trpel in umrl in da bo vstal povelčan.

TRETJA URA

Pred zdavnim, zdavnim časom, kakor da je že daleč onstran življenja, sem sanjal vsako jutro lepe sanje. Vsako

TV AVSTRIJA

1. SPORED

NEDELJA, 21. januarja: 10.25 Kitzbühel: Slalom moških, prenos — 12.55 Slalom moških, 2. tek — 15.25 Girls, girls, girls! — 17.00 Leteče cerkvene miši — 17.20 Dobrodelni pevec — 17.30 Pinocchio — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Pomenek z živalmi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Peter in Tillie — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 22. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska televizija: Angleščina — 10.30 Intimnosti — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Pička nogavička — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.00 Petrocilli — 21.45 Poročila — 21.50 Večerni šport.

TOREK, 23. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Angleščina — 9.55 Šolska TV: Nova matematika — 10.25 Girls, girls, girls! — 12.00 Veleslalom moških v Steinbachu, posnetek — 12.25 Smuk žensk Schruns, prenos — 13.45 Veleslalom moških, 2. tek — 16.15 Povzetek smuka žensk ter veleslalom moških — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Svet živali — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Mora biti gospod Bog Dunajčan? — 20.55 Beseda — 21.40 Šport — 22.10 Ana Karenina — 23.05 Poročila.

SREDA, 24. januarja: 8.55 Tudi hec mora biti — 9.25 Igra — temeljni kamen življenja — 9.55 Schruns: Slalom žensk, prenos — 11.15 Šolska TV: Tako gospodari industrijski obrat — 12.25 Slalom žensk, 2. tek — 16.30 Povzetek slaloma žensk — 17.00 Dapovzetek slaloma žensk — 17.25 Tudi hec mora biti — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Mož v hiši — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Amore — 21.15 Šport in posnetek slaloma moških — 21.45 Poročila.

ČETRTEK, 25. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska TV: Obraz stoletij — 10.30 Ropi Vikingov — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Živalski leksikon — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Televizijska kuhinja — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Telemuzej — 20.15 Dalli, dalli — 21.45 Poročila in šport.

PETEK, 26. januarja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Renesansa — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Navadno dekle — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Pes in gospodič — 17.45

izlet v vesolje — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Moj stric Teodor — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 Nori par — 21.20 Obzorja — 22.05 Šport in reklama — 22.15 Pirati s Tortuge — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 27. januarja: 9.25 Slalom žensk, prenos — 10.55 Slalom žensk, 2. tek — 11.55 Garmisch: Smuk moških, prenos — 15.30 Najlepši dan mojega življenja — 17.00 Jolly-predal —

PETEK, 26. januarja: 18.00 Orientacija — 18.30 Impresionizem — 19.30 Golubič, enkrat na leto — 20.15 Znanje aktualno — 21.20 Richelieu — 22.10 Čas v sliki 2 s kulturo ter karikaturami tedna — 22.45 Mednarodni šov ob petkih.

SOBOTA, 27. januarja: 17.00 Povzetek slaloma žensk — 17.55 Igra — temeljni kamen življenja — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Munsterjevi — 19.55 Galerija — 20.15 Mravlje pridejo — 22.10 Trak teče.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 21. januarja:
07.05—07.35 Duhovni nagovor —
Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 22. januarja:
14.10—15.00 Celovski radijski
dnevnik — Solisti-pevci — Pravni
nasveti za vsakogar (Dr. Apovnik).

TOREK, 23. januarja:
09.30—10.00 Za našo vas —

17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirološko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Muppets-šov — 20.45 Parada smeja — 21.55 Šport — 22.10 Vprašanja kristjana — 22.20 Vrvi strahu — 23.50 Poročila.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 21. januarja: 11.15 ORF-stereo-koncert — 16.00 Stekleni človek — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Corvo — 18.00 Shanghai-ekspres — 19.20 Lance Link — super Chimp — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 V lastni zadevi — 22.00 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 22. januarja: 18.00 Songs alive — 18.30 Na iskanju po Afriki — 19.30 Ana Karenina — 21.00 Prost vstop — 21.45 Čas v sliki 2 — 22.15 Mrzel dan v parku.

TOREK, 23. januarja: 18.00 Italijanščina — 18.30 Slike iz znanosti — 19.30 Glasbeni klub — 20.00 Emilia Galotti — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 Club 2.

SREDA, 24. januarja: 10.30 41 stopinj ljubezni — 18.00 Francoščina — 18.30 Tako je bilo včeraj — 19.30 Začetki letalstva — 20.00 Sternova ura — 20.50 Apropos film — 21.35 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.10 Čas v sliki 2 — specialno.

ČETRTEK, 25. januarja: 18.00 Ruščina — 18.30 Prost vstop — 19.30 Spotlight — 20.00 Orodje mogočnih — 21.50 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.25 Club 2.

14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 24. januarja:
14.10—15.00 Celovski radijski
dnevnik — Ljudske pesmi in viže
— Cerkev in svet.

ČETRTEK, 25. januarja:
14.10—15.00 Celovski radijski
dnevnik — Družinski magazin.

PETEK, 26. januarja:
14.10—15.00 Celovski radijski
dnevnik — Domača imena... —
Veselo naokrog.

SOBOTA, 27. januarja:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi
— od srca do srca.

TV Ljubljana 1. SPORED

NEDELJA, 21. januarja: 9.05 Poročila — 9.10 Za nedeljsko dobro jutro: Po domače: Veseli planšarji — 9.40 Beograjske povesti — 10.25 Kitzbühel: Slalom za moške, prenos — 12.00 Čebelič Maja — 12.25 Ti, fant iz Bangkoka — 12.55 Kitzbühel: Slalom za moške, prenos — 14.00 Poročila — Kaj vemo o... dokumentarni film — Hanovrska glasbena parada — Okrogli svet — Športna poročila — Dosje našega časa: Leto 1963 — Poročila — Film: Pred vojno — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 VIII. ofenziva — 21.00 Gozd ali polja — 21.30 TV dnevnik — 21.45 Melodije 78, zabavno-glasbena oddaja — 22.05 Sportni pregled.

PONEDELJEK, 22. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Slikarji in kiparji, Kiparska dela narave — 11.10 TV v šoli: Zgodba, Ptice, Risanka, Hiša ob morju — 16.25 Kmetijska oddaja TV Novi Sad — 17.25 Poročila — 17.30 Vrtec na obisku: Igrajte se z nami — 17.45 Kaj vemo o... dokumentarni film — 18.05 Spekter — 18.25 Šola smučanja — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Roko in Ciciban, drama — 21.40 Kulturne diagonale — 22.20 TV dnevnik.

TOREK, 23. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Slikarji in kiparji, P. I. Čajkovski: 6. simfonija — 11.20 TV v šoli: Dnevnik 10, Obiščimo pošto, Poštna pravljica — 16.50 Veleslalom za moške, filmski pregled iz Steinbacha — 17.30 Poročila — 17.35 Čez tri gore: Pojo Frankolovčani — 18.05 Mali svet — 18.35 Obzornik — 18.45 Čas, ki živi: Priznanje, ugled in ponos — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Živeti, ne samo stanovati, dokumentarna oddaja — 20.45 Pota Poljske — 22.15 TV dnevnik — 22.30 Razvoj popularne glasbe.

SREDA, 24. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Telefoniraj mi, Moša Pijade — 11.10 TV v šoli: Pri telefonu, Obiščimo letališče, Slapovi Krke, Risanka, Dober tek — 17.30 Poročila — 17.35 Tako so živeli: Ariel — 18.00 Londonska narodna galerija — 18.25 Ne prezrite — 18.40 Obzornik — 18.50 Zgodnji glasbeni instrumenti — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Sao Bernardo — 21.50 TV dnevnik — 22.05 Hanovrska glasbena parada.

ČETRTEK, 25. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Muzej v Novem Pazarju, Človeški glas — 11.10 TV v šoli: Iz igre v igro, Obiščimo letališče, Risanka, Pogovor — 16.45 Poročila — 16.50 Stare japonske pravljice — 17.05 Naše vsakdanje bitke, oddaja iz cikla: Pogled v prihodnost — 18.00 Trimska televizija — 18.35 Obzornik — 18.45 Babičin vnuček — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Glasbeni magazin — 21.30 Šport na Kitajskem, dokumentarna oddaja — 22.10 TV dnevnik.

PETEK, 26. januarja: 9.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Boj za obstanek, Moja babica, Srbski muzeji — 11.10 TV v šoli: Uganke, Pot po neznanem, Risanka, Zgodba o polžu, Moje mesto — 17.10 Poročila — 17.15 Zverinice iz Režije: Trije botri prijatelji — 18.35 Mathis, otroška nadaljevanka — 18.05 Slovenski rock: Ansambel Sedmina — 18.35 Obzornik — 18.45 Spoznavajmo naše morje — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 21.00 Lee Harway Oswald — 21.45 TV dnevnik — 22.00 625 — 22.20 Hanovrska glasbena parada, IV. del.

SOBOTA, 27. januarja: 8.00 Poročila — 8.05 Stare japonske pravljice — 8.20 Vrtec na obisku: Igrajte se z nami — 8.35 Tako so živeli: Ariel, III. — 8.55 Babičin vnuček — 9.25 Mali svet — 9.55 Dokumentarna oddaja — 11.55 Garmisch: Smuk za moške, prenos — 15.40 Poročila — 15.45 Romeo in Julija, dokumentarni film — 17.00 Košarka: Zadar — Jugoplastika, prenos — 18.35 Naš kraj — 18.45 Humoristična oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Morgan: Marie Curie — 20.55 TV žetnik — 21.30 TV dnevnik — 21.40 Pekarija.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 21. januarja: 15.25 Nedeljsko popoldne — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.15 Celovečerni film.

PONEDELJEK, 22. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.00 Otroška oddaja TV Ljubljana — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.35 Dokumentarna oddaja — 21.05 Poročila — 21.15 Kratak film — 21.30 Celovečerni film.

TOREK, 23. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Knjige in misli — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Morje, drama — 20.30 Včeraj, danes, jutri — 20.50 Znanost — 21.35 Zabavno-glasbena oddaja.

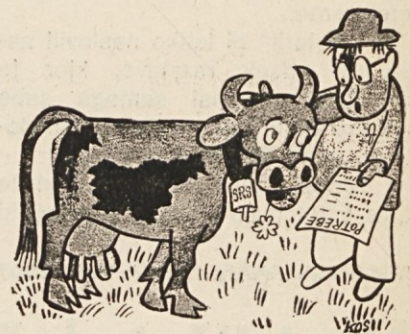
SREDA, 24. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Dokumentarni film — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prosta sreda — 21.30 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 TV dnevnik — 22.30 Naš čas.

ČETRTEK, 25. januarja: 9.00 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Dokumentarni film — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Prosta sreda — 21.30 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 TV dnevnik — 22.30 Naš čas.

ČETRTEK, 25. januarja: 16.45 Košarka: Bosna — Juventud, prenos — 18.30 Filmska burleska, prenos — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kino-oko — 23.00 Poročila.

PETEK, 26. januarja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Družbena tema — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kulturna oddaja — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.00 Sodobniki — 22.10 Zabava vas Benny Hill — 23.00 Večer Vinka Globokarja.

SOBOTA, 27. januarja: 18.10 Poročila — 18.15 Narodna glasba — 18.45 Dokumentarna oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Glasbena oddaja — 21.00 Poročila — 21.10 Dokumentarna oddaja.

jutro, komaj da sem se vzdramil, so prišle k meni, mlade, vesele, vse še rosne, žarki ranega sonca. Moji otroci so bili, iz mojega srca in mojih misli porojeni; vračali so se k svojemu očetu utelešeni in pozdravili jih je z radostnim začudenjem. Mnogotera teh sanj, mojih otrok, ni bila tako sončna, ne tako glasna in zdrava, kakor njene mlajše sestre; mnogoteri se je poznalo na ozkem licu in na zamolklih očeh, da je bila solza njena mati; ali vse so mi bile enako mile, vse so bile moje, kajti celo v bridkosti in bolečini je bila brezmadežna lepota. Zjutraj so prišle in so bile ves dan poleg mene, koderkoli sem hodil; časih so se gnetle krog mene, so razposajene vriskale in plesale, da sem plesal in vriskal z njimi; časih so se mi skrile za deblo, za plot, za grm, da sem jih iskal in klical, taval za njimi v kolobarju kakor z zavezanimi očmi. Mnogokdaj so bile tako žive, jasne, čisto telesne, da bi bil vsakdo posebej lahko objel in poljubil; koj nato sem z roko in s pogledom segel v meglo, nobenega obličja ni bilo več pred menoj, vse je izginilo mahoma, kakor ugasnejo sence pod oblakom. Motilo me je velikokrat, da jih je bilo preveč krog mene, da od samih migljajočih, prelivajočih se luči nisem nobene docela razločil; le eno med vsemi bi bil rad prav zvesto pogledal, privil prav tesno k sebi, dal ji svoje srce vse do kraja; in klical sem jo, da bi mi ostala sama, najbližja, edina. Zgodilo pa se je tudi, da sem bil zares čisto sam z najlepšo med njimi in da me je bilo nazadnje strah te edine; ker že so se ob njeni podobi odpirale duri v tisto globočino mojega srca, ki je bila skrita vsem in ki me je bilo samega sram in groza, da bi pogledal vanjo; zaželel sem si glasnejših družic, poklical sem jih in prišle so, da sem se igral z njimi, izbiral med njimi po svojem

veselju. Bilo je, kakor da živim tisočkratno življenje. Vsak hip je bila podoba, vsaka je bila drugačna in vsaka sem bil jaz; na tisoče kapljic je v mavrični svetlobi škropilo iz ene same posode ter se je vračalo vanjo. In še večer sem jih gledal skozi trudne trepalnice, lepe otroke svojega srca; hodili so po prstih, šepetali so tihotih, nazadnje so mi ljubezljivo zatisnili oči.

Tako je bilo pred zdavnim, zdavnim časom. Zdaj ni več; komaj da je še ostal spomin.

Zdaj se bojim jutra, bojim dneva in večera. Lahkonoge, jasnooke, mlade sanje — kje so? Vzdramim se, čutim jutranji hlad, slišim korake zunaj in strah me je, da bi odprl oči. Ker vem, da bom ugledal koj v prvem trenutku en sam obraz, gledal ga ves dolgi dan in še pozno v noč; mrtvaško spačeni, bolesti, groze in sovraštva polni obraz Meduze. Moje srce ni več poljana, ki rodi cvetic, kolikor in kakršnih hoče, po svoji volji in svojem nagnjenju; moje oči niso več okna, ki se odpro, na katero nebeško stran jih je želja; moja usta niso več zvon, ki poje veselo, kakor je bil ustvarjen. Srce, oči, usta, še lica, roke in noge, vse je kakor uručeno, je zasužnjeno eni sami neizrečeni in neizrekljivi misli, eni sami strašni podobi, ki brez usmiljenja, brez nehanja nemo strmi vame z osteklelim, zakrvavelim pogledom. Vprašaj: Kdo je? Imena ji ni, ime bi bilo odrešenje.

Na meni samem, na mojem obrazu, vedenju in nehanju se razodeva podoba mojega gospodarja, kakor kaže ogledalo lice človeka, ki gleda vanje. Videl sem zadnjič svoj obraz izza onih zdavnih časov in ga nisem spoznal. Mladenič je osupel zastrmel vame, starca.

Dolgo sem mislil, da sem sam, zaklenjen v noč svoje

groze, zavržen, odsekan od živnega drevesa. Toda ko sem stopil na cesto, sem spoznal, da je mojih drugov brez števila, da jih je, kolikor je src in lic. Spogledali smo se in smo drug pred drugim povsili oči. In vsakdo med nami, kdorkoli in karkoli je bil, je potožil brez besed: „Lahkonoge, jasnooke, mlade sanje — kje so?“ In vsakdo je razodeval na mrtvaško spačenem licu, v osteklelih, zakrvavelih očeh podobo neusmiljenega gospodarja: brezdanjo grozo, neizmerno bolelost in nad obema črno jezero nezaupanja, zlobe in sovraštva. Spogledali smo se, povsili smo oči in smo spoznali, da smo si v strahoti bratje, kakor si v jasni, pomladanji lepoti življenja nismo bili.

Ko so stali Judje pred Pilatom, so si bili bratje. Kakor poprej nikoli, so si bili podobni v lice, glas in misel, ko so vpili: „Križaj ga!“ Morda še dan poprej, morda še uro poprej jih je bilo na tisoče med njimi, ki so se veselo igrali s svojimi sanjami, s svobodno ustvarjenimi otroki svojega srca in svojih misli. Zdaj so bili vsi en sam mrtvaško spačen obraz, ki je poln zlobe in bolesti uróčen strmel v eno samo strahoto. En sam obraz, le ene oči, le ena usta: „Križaj ga!“ Bratje so si bili pred Pilatom in bratje na Golgati.

Ali ko je odbila ura tretja, se je pretrgalo zagrinjalo od vrha do tal. Grmeč se je razsula noč pred njimi in v njih, pred njimi in v njih so grobovi pojoč oznanjali novo zarjo. Mrena je padla od oči, da so izpregledale utolažene, od src, da so se vzdramila še ihteč v jutro in upanje.

O Bog, da bi že tudi meni, da bi tudi nam, v sramoti, bolesti in strahu tavajočim, da bi nam vsem že bila ura tretja!

(Dalje prihodnjič)

Razstava fotografij: bilčovske impresije

„Kje so tiste stezdice...?“, kdo ne pozna te otožne naše pesmi? Posebno v današnjem nostalgičnem času radi vzbujamo spomine na „stare“ čase, dogodke in ljudi in v marsičem skušamo — posebno mladina — živeti spet kot „prej“.

Prav tega se zaveda tudi bilčovska mladina, ki se čuti tesno povezana s krajevno zgodovino in tradicijo, ki pa je kljub temu tudi močno zakoreninjena v sedanjem času — saj postaja važen člen kulturnega in političnega življenja v Bilčovsu.

Pod naslovom „Bilčovs in Bilčovščani“ je krajevno združenje Bilčovs Zveze slovenske mladine pripravilo razstavo grafike, fotografij ter olja, na kateri so se predstavili mladi umetniški ustvarjalci iz Bilčovsa in okolice. S priznanjem lahko ugotovimo, da so se bilčovski umetniki-samouki z odličnim uspehom predstavili domači ter tuji publiki, ki je ta pogumen in zahteven korak naše mladine počastila z množičnim obiskom.

Zelo obsežna razstava pri Miklavžu v Bilčovsu je obsegala nad 100 eksponatov in je bila razdeljena v tri skupine:

V prvi — sicer največji — skupini so bile zbrane dragocene fotografije iz viharnega obdobja — prve polovice tega stoletja. Marsikatero zanimivost, ki smo jo že skoraj pozabili, smo mogli odkriti med slikami povečanega formata, ki so bile zbrane pod naslovom „Kultura“: na primer „Pestra tamburaška dejavnost predvojne dobe“ — kulturno udejstvovanje, ki je pri nas na Gurah skoraj že zamrlo, ali pa „Po uspešnem nastopu“ z mnogoštevilno skupino igralcev ter sodelavcev.

Med „Znamenitosti Bilčovsa“ so posebno izstopale slike „Stara Miklavževa hiša“ ter „Pred gostilno“ (pri Branciju v Želučah), na kar se mlajši med nami ne spominjajo več, ker je tisti del Želuč že pokrit z umetnim jezerom dravske elektrarne.

S „Šolarji“ bi lahko naslovlili naslednji odsek razstave, kjer je marsikdo spoznal samega sebe na razrednih fotografijah, ki so deloma stare že več kot 40 let.

„Terice“ ter „Dozidava ljudske šole v Bilčovsu“, dve sliki torej, ki

sta nam posredovali živ vpogled v način dela, ki je bilo v marsičem sicer naporno, a je kljub temu bilo mnogokrat prijetno in zabavno — in to posebno po opravljenem delu.

Z otožnim srcem se je potem marsikdo ustavil ob zbranih motivih, kot „Košček spomina stare Gore“, „Čez Dravo“ in „Počivajoči mlin“. — Med ilustriranimi dokumenti, ki so nam še enkrat odpirali okence v polpreteklo zgodovino, moramo še omeniti „Stari gasilski dom v Bilčovsu“ z dvojezičnim (!) napisom, sliko o monumentalnem „Sekanju lesa v Turija leta 1926“, celo procesijo „Nabiračev malnov 1930“ ter „V taborišču Erlangen 1943 (Hanzi Ogris)“.

Drugi del razstave so oblikovali domači umetniki-fotografi Gregor Reichmann, Fridi Ogris, Štefi Schellander in Hanzi Reichmann, ki so z živimi in perfektnimi fotografijami predstavili nekaj impresij iz sedanjega življenja v naši občini, ki segajo od lepih naših krajev z vasicami in ljudmi pristne bilčovske narave tja do globokoumnih vtisov, kot „Drevo brez krone“ in

„Premišljevanje“ H. Reichmanna ter „Bilčovs brez krajevnega napisa“ (1972) — slika Fridija Ogrisa, ki nas je še enkrat spomnil na čas „brezimnih vasi“ (ki so kot take ostale tudi do danes).

Kot okrask prvih dveh — le bolj dokumentacijskih delov razstave — so se priključili bilčovski umetniki olja in grafike Helga Andreasch, Hanzi Reichmann, Janko Pečnik, Hanzi Andreasch, Ingrid Köfer, Jože Mečina ter Franci Stingler, ki so vsak po svoje znali dokazati umetniško nadarjenost, kar posebno velja za grafična dela (npr. H. Reichmann „Stari oče“ i. dr.).

S posebnim repertoarjem (olje, kmečko slikanje ter perorisbe) se je predstavila mlada, a nič manj zelo ustvarjalna Helga Andreasch, ki je znala prepričati z mojstrskim obvladanjem slikarskih rafines („Tihožitje“...).

Naj še ob koncu našega potovanja po tej enkratni razstavi podčrtamo dobro organizacijo, skrbno in pregledno oblikovanje razstavne dvorane ter eksponatov (Gregor

Reichmann — stojala, Hanzi Reichmann — fototehnika) in upoštevanje dvojezičnosti, ki je brezdvomno nagovorila marsikoga, ki se za naše prireditve sploh ne briga. Žal, da je razstavni katalog premalo informativen (biografije?) ter vsebuje nekaj nepotrebnih napak (gasilni dom?) in nedoslednost pri uporabi slovenskih krajevnih imen; tudi nemški prevodi niso brezhibni. Marsikdo bi se verjetno lažje orientiral, če bi v dokumentacijskem delu bolj upoštevali dosledno navedbo letnic. Premisliti pa bo za bodoče seveda tudi, če za tako spektakularno prireditve ne poiščemo večjega, bolj prazničnega okvira ter možnost, kako bi tudi domače prosvetno društvo „Bilka“ (ki je že tokrat sodelovalo) nastopalo kot soprireditelj.

Vsekakor pa te malenkostne pripombe ne morejo prekriti uspešne akcije bilčovskih mladincev, ki so to razstavo zaključili zadnjo nedeljo z dobro obiskanim predavanjem skioptičnih slik Tonija Valentiniča ter Hanzija Reichmanna o „Bilčovsu in Bilčovščanih“.

h. s.

Šentjanž: tragična nesreča

V Šentjanžu so bili že v pričakovanju božičnega veselja, ko je vaščane pretresla vest, da se je s svojim avtom hudo ponesrečil Peter Müller, iz Šentjanža doma. Dopolnil je 19. leto življenja in v krogu svojih prijateljev slavil svoj rojstni dan na Bistrici v Rožu, od koder ga je na poti domov doletela usoda, da je moral po dveh dneh v celovški bolnišnici pustiti svoje mlado življenje. Peter Müller je bil vesel in pošten fant, priljubljen v šoli, katero bi zdaj v vigredi dokončal, kakor tudi povsod v fari. Udejstvoval se je tudi versko, radevolje je prevzel mesto apostola Janeza v pasijonski igri, za katero ga je izbral še rajni župnik Vošnjak.

Dne 29. decembra so rajnega položili ob ogromni udeležbi

žalnih gostov k večnemu počitku na šentjanško pokopališče. Njegovi prijatelji in člani požarne brambe, h kateri je spadal tudi on, so ga položili v hladen grob.

Ob spremstvu štirih duhovnikov so potekali pogrebni obredi, katere sta vodila monsignor in dekan dr. Janez Hornböck iz Podgorij in domači župnik Franc Hudl, ki se je v cerkvi pri maši v lepih besedah poslovil od rajnega, ki je moral tako rano zapustiti ta svet. Cerkveni pevski zbor pod vodstvom šolskega direktorja Erika Užnika pa je s pesmimi žalostinkami olepšal pogrebne svečanosti.

Rajnemu naj bo domača zemlja lahka, žalujočim staršem in sestri izrekamo naše globoko sožalje.

Zapustiti smo morali tudi staro leto in se preko Silvestrovega prekoračiti v novo. Kaj nam bo prineslo sedaj to, še nihče ne ve. Snega je v Šentjanžu dovolj in to je za zimske športnike glavna reč. Vlečnica na šentjanške Rute ima dosti opravka. Po večerih se pa po lepi rutarski cesti radi sanjajo, v gostilni pri „Bošteju“ je pravi živžav, preden se sankarji spustijo v dolino.

Akcija Treh kraljev se je tudi letos dobro obnesla, že v drugo leto pojejo ob tej priliki dekleta po hišah, na dan Treh kraljev pa pri maši. Prav lepe kraljice so in tudi izvrstno zapojejo. Tudi letos so nabrale prav lepo vsoto denarja, ki so ga že oddali za misijone.

Nacistični zločini danes . . .

(Nadaljevanje s 3. strani)

stva — ki ima že danes precejšen pomen v protinacističnih procesih, bo v teh primerih igralo odločilno vlogo.

K vsem utemeljenim in neutemeljenim očitkom — naprej o „sodstvu zmagovalcev“, potem o „zatralskem sodstvu“, pa tudi o zavlačevalnem in oprostilnem sojenju — je treba dodati še vse objektivne ovire za pravično kazneni in povračilo, kar vse s časom otežuje uveljavljanje naše pravne varnosti namesto varovanja pred kaznjivo.

Na eni strani gre za pričevanje žrtv, saj jih skoraj 50 odstotkov ni več pripravljenih pričati, dati izjavo pred nemškimi sodiščem: bojijo se inkvizicijske obrambe, strah pa jih je tudi, da bi „se spet odprle zaceljene rane“ (Rückerl).

Na drugi strani pa gre za nezadostne, delno površno pripravljene obtožbe. Tako je prišla v Ludwigsburgu iz varšavskega „glavnega komisariata“ dokumentacija o umoru nekega poljskega delavca, ki je delal pri nekem kmetu v bližini Nürnberga. Poznejša poizvedovanja so pokazala, da ta kmet še redno dobiva pošto od domnevno ustreljenega iz Varšave. Kljub pravku so poslali to gradivo še drugič. Ali pa na centralnem uradu s primerjanjem ugotovijo, da sta izjavi dveh prič pred različnima poljskima preiskovalnima sodnikoma v zvezi s kakšnim dejanjem dobesedno enaki, tako da nastane sum, da so izjavo ene priče prebrali drugi, ki jo je v celoti potrdila, in jo je dal sodnik kratko malo še enkrat prepisati.

Razen tega, da žrtve nerade pričajo, da je spomin že zbledel in da obtoženi nočejo dajati izjav (ker se še vedno počutijo kot grešni kozli), pri teh procesih zelo za-

viralno delujejo tudi komplikacije pri preiskovalnem postopku. Še leta 1962 so trajale predhodne, glavne in sodne preiskave povprečno 3,6 leta, lansko leto pa se je ta doba povečala že na 16,8 let. Leta 1951 so potrebovali za glavno obravnavo prvega treblinškega procesa proti nekemu obtožencu samo tri dni, majdaneški proces — zadnje veliko sojenje 14 obtožencem — pa je trajal skoraj štiri leta.

Obtoženi pridejo v zapor kot sedemdesetletniki, ali pa jih zato, ker se je potreba po kazni menda že zmanjšala, kaznujejo tako milo, kot so julija leta 1961 nekdanjega poveljnika dr. Otta Bradfische (10 let zapora zaradi sodelovanja pri umoru 15.000 ljudi). Ali pa sodnik meni, da tisti, „ki je moral izbirati žrtve za množična streljanja, ni storilec“, in je zelo prizanesljiv, — kot na primer avgusta 1977, ko so sodili SS-Obersturmführerju Gerhardu Meywaldu (4 leta zapora zaradi pomoči pri umoru v 320 primerih).

Kaj smejo zahtevati žrtve? Seveda ne „večne pokore“, pa tudi ne lahkomišelnosti popustljivosti pred veljavnimi zakoni. Tako kot tudi mi imajo pravico zahtevati, da se zaščita življenja postavi višje kot vse druge dobrine, da se ogroženje in uničevanje te največje dobrine kratko malo ne sme dati ad acta.

Kaj bolj služi pravici — končna črta ali razčiščevanje? Že spomladi leta 1966 je skupščina nemških juristov sprejela sklep, ki pravi: „Uveljavljanje pravnega reda in zaščita človeškega življenja zahtevata preganjanje in kaznovanje nacističnih zločincev.“

Na tleh Birkenaua, kjer so pomorili najmanj 1,5 milijona Židov, že davno spet raste trava. Pod njo leži debela plast kot bel pesek. To je pepel mrtvih. Ni stvari, ki bi lahko kadarkoli milostno prekrila to največjo grozoto v človeški zgodovini.

Dietrich Strothmann

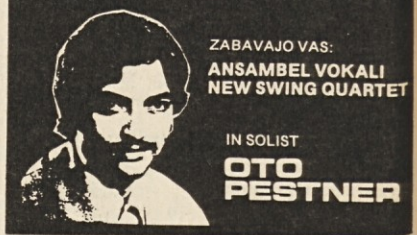
Slovenska kmečka zveza prireja STROKOVNO ZBOROVANJE v torek, 23. januarja 1979, ob 9. uri pri Prangarju v Zmotičah.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 725 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradisce 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

MATURANTI ZVEZE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE VABIJO NA

GIMNAZIJSKI PLES

KI BO DNE 9.2.1979 OB 19.30 URI V PROSTORIH DELAVSKE ZBORNE V CELOVCU

ZABAVAJO VAS: ANSAMBEL VOKALI NEW SWING QUARTET

IN SOLIST OTO PESTNER

Slovenska kmečka zveza vabi na TEČAJ ZA VARJENJE

od 22. do 26. 1. 1979, ob 9. uri na sedežu tehnične službe v Morogasse 29.

Cena 400.— šil. ter 110.— šil. za poln penzion.

DOM V TINJAH

V nedeljo, 21. 1. 1979, od 9. do 17. ure

TEČAJ ZA FARNE SVETE

„Živa farna skupnost“, n. Predavatelj: žpk. Georg Lackner, Hans Lager

V ponedeljek, 22. 1. 1979, ob 19. uri FORUM PRAVNIH VPRAŠANJ

„Sosedsko pravo“, 1. del Predavatelj: v. vl. sv. dr. Pavel Apovnik

Ponedeljek, 22. 1. 1979, in torek, 23. 1. 1979, vsak dan od 19. ure

KUHARSKI TEČAJ ZA DEKLETA

„Razni meniji in jedi na žaru“ Voditeljica: sr. Monika

Slovenska pesnika v bolgarščini

Izšla je 54. številka revije „Most“, ki jo izdaja založba Bratstvo iz Niša za pripadnike bolgarske narodnosti v Jugoslaviji. Čeprav je v tej številki sorazmerno veliko prostora posvečeno publicistiki, je obilno zastopana tudi izvirna leposlovna beseda. Za nas sta posebej zanimiva dva prevoda, ki ju objavlja revija pod skupnim naslovom „Slovenski pesniki“. Gre za pesmi „Most“ Andreja Kokota in „Vaško sliko“ Valentina Polanška. Žal uredništvo ni k pesmima napisalo nobenega spremnega besedila, saj bi podatek, da oba pesnika živita in ustvarjata zunaj matične domovine, na Koroškem utegnil zanimati bralce, pripadnike bolgarske narodnosti, obenem pa bi prispeval tudi k večjemu učinku vsaj prve pesmi.

SLOVENSKI PLES

V soboto, 13. januarja, so koroški Slovenci plesali po melodijah plesnega orkestra RTV Ljubljane pod vodstvom Jožeta Privška. Ta orkester z evropskim slovesom ter Slovenski oktet v novi, pomlajeni postavi (kljub temu zanje zvočniki ne bi bili potrebni) sta prispevala svoje, da bo ta večer mnogim ostal še dolgo v spominu. Med častnimi gosti je predsednik SPZ Valentin Polanšek pozdravil zastopnika dunajske ambasade SFRJ Ribico, zastopnike celovškega generalnega konzulata (konzul Zupančič), bivšega generalnega konzula Lubeja, zastopnika SZDL Hartmana, celovškega župana Guggenbergerja ter seveda najpomembnejše politične predstavnike koroških Slovencev.

Živi naj novorojenček!

Ta torek popoldne je nastopil v družini Toneja in Marije Blažej v Podlubiču pri Pliberku dolgo zaželeni trenutek: Rodil se jima je po dveh hčerkah moški potomec — sinček, ki so ga bili vsi zelo veseli.

K temu domačemu prazniku čestitajo zavedni naši družini vsi njeni prijatelji in znanci kot tudi „Naš tednik“ in nastavljenici Mohorjeve tiskarne.